

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Katedra cestovního ruchu

**Ekonomické účinky cestovního ruchu
v zemích V4**

bakalářská práce

Autor práce: Gabriela Pillmayerová

Vedoucí práce: Ing. Ivica Linderová, Ph.D.

Jihlava 2019

Vysoká škola
polytechnická
Jihlava

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce:	Gabriela Pillmayerová
Studijní program:	Ekonomika a management
Obor:	Cestovní ruch
Název práce:	Ekonomické účinky cestovního ruchu v zemích V4
Cíl práce:	Cílem práce je komparace ekonomických účinků cestovního ruchu v zemích Visegrádské čtyřky

Ing. Ivica Linderová, PhD.
vedoucí bakalářské práce

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.
vedoucí katedry
Katedra cestovního ruchu

Abstrakt

Tato práce se zabývá ekonomickými ukazateli cestovního ruchu ve Visegrádské čtyřce. Cílem této práce je komparace zvolených ukazatelů a komparace mezi jednotlivými zeměmi. Práce věnuje pozornost ukazatelům jako je hrubý domácí produkt, zaměstnanost, návštěvnost, příjmy a výdaje cestovního ruchu. Zvolená problematika byla zpracována na základě metodik a údajů Eurostatu, Světové rady cestování a cestovního ruchu (WTTC) a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

Klíčová slova

Cestovní ruch; ekonomické ukazatele; vlivy; Visegrádská čtyřka; komparace;

Abstract

This bachelor thesis works with economic indicators of the travel and tourism in the Visegrad group. The key of this thesis is comparison of chosen indicators and comparison between each country. It focuses on these indicators: gross domestic product employment, tourism flow, revenues and expenditure on tourism. The data are based on Eurostat's, the World Travel & Tourism Council's (WTTC) and Organization for Economic Co-operation and Development's methodology.

Key words

Travel and Tourism; economic indicators; Visegrad group; comparison;

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím užitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ.

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou mé bakalářskou práci se plně vztahuje AZ, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 24. dubna 2019

.....
Podpis studenta/ky

Poděkování

Velké díky patří vedoucí práce Ing. Ivici Linderové, Ph.D., která se zasloužila o vznik tématu práce, celkové jeho podoby a cenné připomínky. Dále bych chtěla poděkovat rodině, spolužačkám, kamarádům, doučovatelům, spolupracovníkům a příteli za pomoc a podporu.

Obsah

Úvod.....	11
Motivace	12
Cíl práce	12
1 Cestovní ruch v národní ekonomice	13
1.1 Postavení cestovního ruchu v národním hospodářství	13
1.1.1 Ekonomické účinky cestovního ruchu	14
1.1.2 Mimoekonomické účinky cestovního ruchu	18
1.2 Ekonomické ukazatele cestovního ruchu	20
1.2.1 Metodika měření účinků cestovního ruchu v národním hospodářství	22
1.2.2 Vliv cestovního ruchu na zaměstnanost	27
1.2.3 Vliv cestovního ruchu na hrubý domácí produkt	29
1.2.4 Návštěvnost v cestovním ruchu	30
1.2.5 Příjmy z cestovního ruchu	31
2 Vliv CR na národní hospodářství v krajinách V4	33
2.1 Metodika zkoumání	33
2.2 Česká republika	34
2.3 Slovensko	39
2.4 Maďarsko	43
2.5 Polsko	47
3 Komparace	52
3.1 Hrubý domácí produkt	52
3.2 Zaměstnanost	53
3.3 Návštěvnost	57
3.4 Výdaje	60
4 Diskuze	63
Závěr	65
Seznam použité literatury	67

Seznam tabulek

Tabulka 1 – CZ-NACE	14
Tabulka 2 – Ukazatele cestovního ruchu	24
Tabulka 3 – Schéma neoficiálního satelitního účtu podle WTTC	27
Tabulka 4 – Základní údaje České republiky	34
Tabulka 5 – Podíl CR ČR na světovém HDP	35
Tabulka 6 – Podíl CR na zaměstnanosti v ČR	35
Tabulka 7 – Nabídka CR	36
Tabulka 8 – TOP 10 atraktivit České republiky 2017	36
Tabulka 9 – Počet rezidentů, kteří uskutečnili alespoň 1 cestu s přenocováním	37
Tabulka 10 – Počet příjezdů rezidentů a nerezidentů do ubytovacích zařízení ČR	38
Tabulka 11 – Spotřební výdaje národního cestovního ruchu ČR v €	38
Tabulka 12 – Příjmy a výdaje z mezinárodního CR v mil. € v ČR	38
Tabulka 13 – Platební bilance cestovního ruchu České republiky	39
Tabulka 14 – Základní údaje Slovenska	39
Tabulka 15 – Podíl CR Slovenska na světovém HDP	40
Tabulka 16 – Podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti	41
Tabulka 17 – Nabídka cestovního ruchu	41
Tabulka 18 – Počet rezidentů, kteří uskutečnili alespoň jednu cestu s přenocováním ...	42
Tabulka 19 – Počet příjezdů rezidentů a nerezidentů do ubytovacích zařízení	42
Tabulka 20 – Příjmy a výdaje z mezinárodního CR v mil. € na Slovensku	42
Tabulka 21 – Platební bilance cestovního ruchu na Slovensku v mil. €	43
Tabulka 22 – Spotřební výdaje národního cestovního ruchu v €, Slovensko	43
Tabulka 23 – Základní údaje Maďarska	44
Tabulka 24 – Podíl cestovního ruchu na světovém HDP	45
Tabulka 25 – Podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti	45
Tabulka 26 – Nabídka cestovního ruchu	46
Tabulka 27 – Počet rezidentů, kteří uskutečnili alespoň jednu cestu s přenocováním ...	46
Tabulka 28 – Počet příjezdů rezidentů a nerezidentů do ubytovacích zařízení	46
Tabulka 29 – Příjmy a výdaje z mezinárodního CR v mil. v € v Maďarsku	47
Tabulka 30 – Spotřební výdaje národního cestovního ruchu v € v Maďarsku	47
Tabulka 31 – Základní údaje Polska	48
Tabulka 32 – Podíl cestovního ruchu na světovém HDP Polska	48
Tabulka 33 – Podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti Polska	49
Tabulka 34 – Nabídka cestovního ruchu	49
Tabulka 35 – Počet rezidentů, kteří uskutečnili alespoň jednu cestu s přenocováním ...	50
Tabulka 36 – Počet příjezdů rezidentů a nerezidentů do ubytovacích zařízení, Polsko .	50
Tabulka 37 – Příjmy a výdaje z mezinárodního CR v mil. v € v Polsku	50
Tabulka 38 – Spotřební výdaje národního cestovního ruchu v Polsku v €	51
Tabulka 39 – Přímý podíl zemí V4 na světové HDP vyjádřený v %	52
Tabulka 40 – Celkový podíl zemí na V4 na světové HDP vyjádřený v %	53
Tabulka 41 – Přímý podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti v %	54
Tabulka 42 – Celkový podíl cestovního ruchu na světové zaměstnanosti v %	54
Tabulka 43 – Počet zaměstnaných obyvatel od 15 let do 64 let	55
Tabulka 44 – Zaměstnanost dle NACE, sekce I	55
Tabulka 45 – Počet zaměstnaných NACE N79 – CA a CK a související služby	55
Tabulka 46 – Počet zaměstnaných NACE I a N79	56
Tabulka 47 – Podíl cestovního ruchu na tuzemskou zaměstnanosti v %	57
Tabulka 48 – Příjezdový a výjezdový cestovní ruch v zemích V4	58

Tabulka 49 – Účast populace na národním cestovním ruchu vyjádřená v %	59
Tabulka 50 – Počet ubytovacích zařízení	59
Tabulka 51 – Počty příjezdů do ubytovacích zařízení.....	60
Tabulka 52 – Saldo z mezinárodního CR v mil. €.....	61
Tabulka 53 – Spotřební výdaje národního cestovního ruchu v mil. €	61
Tabulka 55 – Konkurenceschopnost cestovního ruchu zemí V4.....	63

Seznam použitých zkratk

NACE – Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes – jednotná klasifikace ekonomických činností a produkce

WTTC – Světová rada cestování a cestovního ruchu

HPH – Hrubá přidaná hodnota

HDP – Hrubý domácí produkt

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

EU – Evropská unie

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj

ČNB – Česká národní banka

ČSÚ – Český statistický úřad

UNWTO – Světová organizace cestovního ruchu

TSA – Satelitní účet cestovního ruchu

V4 – Visegrádská čtyřka (Polsko, Maďarsko, Česká republika, Slovensko)

PPS – Purchasing Power Standard – standard kupní síly

ISCED – International Standard Classification of Education – mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání

WEF – World Economic Forum – Světové ekonomické fórum

PTO – Polish Tourism Organization

GUS – Główny Urząd Statystyczny – Hlavní statistický úřad

TTCI – Travel and Tourism Competitiveness Index – index konkurenceschopnosti cestovního ruchu

Úvod

Práce se věnuje zemím Visegrádské skupiny, která sestává z České republiky, Slovenska, Maďarska a Polska, a zasazuje ji do kontextu cestovního ruchu. Čtenáře nejprve seznamuje s pozitivními a negativními ekonomickými a mimoekonomickými vlivy cestovního ruchu a s problematikou postavení cestovního ruchu v národním hospodářství. Cestovní ruch lze pokládat za samostatné hospodářství, avšak při poskytování služeb prolíná mnoho oborů, jako například pojišťovnictví, zdravotnictví, stavebnictví a tak dále. Cestovní ruch je multioborové odvětví, jehož účinky jsou přímé, nepřímé a indukované, a právě z tohoto důvodu je zachycení jeho účinků poměrně složité.

Měřením ekonomických účinků cestovního ruchu se zabývají na národní úrovni statistické úřady jednotlivých zemí, příslušná ministerstva, pod které spadá cestovní ruch, a dále agentury cestovního ruchu. Monitoringem cestovního ruchu na evropské úrovni se zabývá evropský statistický úřad Eurostat. Na světové úrovni se zabývá monitoringem Světová rada cestování a cestovního ruchu (WTTC) a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Tyto organizace vytvořili za pomoci s dalšími organizacemi metodiky měření účinků cestovního ruchu.

Významnou metodikou je Satelitní účet cestovního ruchu (TSA), který Česká republika a Maďarsko implementovali do své národní statistiky. Polsko sestavilo také TSA, nicméně naposledy pro rok 2005. Slovensko TSA neimplementovalo do svých statistik, proto nebylo možné využít této metodiky komparaci. Z metodiky TSA vychází i neoficiální satelitní účet tvořený WTTC. Neoficiální satelitní účet je zveřejňován každý rok, jeho součástí je i analýza dané země, a zároveň obsahuje predikci vývoje cestovního ruchu a jeho účinků. Jelikož neoficiální TSA existuje pro všechny země V4, bylo v práci využito této metodiky a jejich údajů.

Poněvadž země V4 jsou členy EU a členské země mají povinnost shromažďovat a poskytovat data o cestovním ruchu pro účely evropské statistiky, které jsou následně zveřejněny Eurostatem, data pro práci byla čerpány i zde. Statistika cestovního ruchu se skládá z poptávkové a nabídkové strany. Poptávkou stranu tvoří následující ukazatele: účast populace členských zemí na cestovním ruchu, počet příjezdů do ubytovacích zařízení s přenocováním alespoň jednu noc, počet jednodenních návštěvníků, spotřební

výdaje zemí vynaložené na cestovní ruch. Na nabídkové straně je počet ubytovacích zařízení, jejich kapacita a vytíženost.

Práce se zabývá vlivy cestovního ruchu na zaměstnanost, návštěvnost, výdaje a příjmy z cestovního ruchu za použití vybraných metodik. Nejprve je každá země V4 stručně charakterizována za pomoci aktuálních ukazatelů, následně zasazena do kontextu cestovního ruchu, kde jsou zachyceny vybrané ekonomické ukazatele cestovního ruchu za alespoň 5 po sobě jdoucích let. Závěrem jsou porovnány vybrané ukazatele a zjištěné hodnoty mezi zeměmi V4.

Motivace

V práci se věnuji Visegrádské skupině, protože jako Česká republika jsme její nedílnou součástí. I přes rozdílnost kultur máme společné kořeny a historii, a to všechny 4 země spojuje. První stvrzení užší spolupráce proběhlo na hradě Visegrád, odtud název skupiny, v první polovině 14. století. Tento akt inspiroval k podepsání deklarace o blízké politické spolupráci. Po přijetí do EU se společné politické aktivity prohloubily. Jednou ze společných aktivit je právě společná propagace cestovního ruchu, kdy se soustředí na zámořské země jako jsou Spojené státy americké, Rusko, Čína, Japonsko, Indie, Brazílie a další. Komparace ekonomických ukazatelů cestovního ruchu umožňuje porovnat postavení cestovního ruchu v jednotlivých zemích a pozorovat společný trend.

Cíl práce

Cílem práce je problematika zasazení cestovního ruchu do národního hospodářství. Dále zvolení, a vysvětlení, určitých metodik, na základě kterých, jsou zjišťovány ukazatele cestovního ruchu. Vybrané ekonomické ukazatele cestovního ruchu jsou uvedeny a popsány, alespoň za posledních 5 po sobě jdoucích let, pro každou zemi V4 zvlášť. Následně jsou země porovnány mezi sebou a porovnány jsou i jednotlivé metodiky mezi sebou. Závěrem jsou porovnány země v rámci konkurenceschopnosti.

1 Cestovní ruch v národní ekonomice

Tato kapitola se zabývá teoretickými poznatky využité ke zpracování této bakalářské práce a zároveň tímto seznamuje čtenáře s touto problematikou.

1.1 Postavení cestovního ruchu v národním hospodářství

Cestovní ruch lze pokládat za samostatné hospodářství jež má kvalifikované pracovníky, materiálně technickou základnu, ekonomické a sociální přínosy. Avšak při zabezpečování služeb a uspokojování potřeb účastníků dochází k prolínání činností jednotlivých hospodářských odvětví, a tím dochází k multiplikačnímu efektu. Stravovací služby, ubytovací služby a pohostinství, lze považovat za činnosti, jež přímo tvoří cestovní ruch. A další odvětví jako je doprava, zdravotnictví, pojišťovnictví, infrastruktura, stavebnictví a další se podílí na cestovním ruchu nepřímo, tedy doplňkově (Petrů, 2007, str. 45-49). Je tedy patrné, že se jedná o multioborové odvětví, které má přímé, nepřímé a indukované účinky (Palátková, Zichová, 2014, str. 106).

Na základě české verze statistického systému klasifikace ekonomických činností CZ-NACE (vychází z NACE Evropského společenství z roku 1970, povinný systém pro všechny státy EU) není cestovní ruch hierarchicky v postavení samostatného ekonomického odvětví. Klasifikace CZ-NACE je členěna abecedně do čtyř úrovní. První úrovní jsou sekce (A-U), které se člení dále na oddíly (01-99), což je druhá úroveň. Oddíly se zase člení na skupiny třetí úroveň, a skupiny jsou rozčleněny do jednotlivých tříd, čtvrtá úroveň.

Tabulka 1 – CZ-NACE

A	Zemědělství, lesnictví, rybářství
B	Těžba a dobývání
C	Zpracovatelský průmysl
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpady a sanacemi
F	Stavebnictví
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel
H	Doprava a skladování
I	Ubytování, stravování a pohostinství
J	Informační a komunikační činnosti
K	Pěněžnictví a pojišťovnictví
L	Činnosti v oblasti nemovitostí
M	Profesní, vědecké a technické činnosti
N	Administrativní a podpůrné činnosti
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení
P	Vzdělávání
Q	Zdravotní a sociální péče
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti
S	Ostatní činnosti
T	Činnosti domácností
U	Činnosti extrateritoriálních organizací a orgánů

Zdroj: ČSÚ 2019

Samostatným odvětvím cestovního ruchu je podle této klasifikace považována sekce I: ubytování, pohostinství a stravování. Další činnosti cestovního ruchu spadají do jiných sekcí, například činnost cestovních kanceláří, agentur a jiné rezervační činnosti spadají pod sekci N-Administrativní a podpůrné činnosti. Doprava je samostatné odvětví v sekci H, stavebnictví v sekci F a tak dále. Cestovní ruch zde prolíná mnoho dalších odvětví a lze jeho dosah na ekonomiku rozdělit na přímý a nepřímý [1]. A právě díky prolínání mnoho oborů je náročné změřit jeho účinky na ekonomiku.

1.1.1 Ekonomické účinky cestovního ruchu

Cestovní ruch je mnoha oborové odvětví, jež má přímé, nepřímé a indukované ekonomické účinky.

Přímým účinkem rozumíme, když dochází k přímé kontaktu mezi spotřebitelem a poskytovatelem služby, například: koupě zájezdu u cestovní kanceláře, koupě letenky, zajištění pobytu v hotelu, resortu, spotřeba v restauraci apod.

Nepřímé účinky jsou v rámci odběratelsko-dodavatelských vztahů. Uskutečnění není v přímém kontaktu se spotřebitelem. Jedná se o poskytování informačních technologií, účetnictví, odběr lokálních farmářských výrobků, poskytování stavebních služeb apod. (Palátková, Zichová, 2014, str. 106). Patří sem i vládní výdaje na podporu cestovního ruchu na národní i regionální úrovni; marketing, propagace a s tím spojená administrace. A kapitálové investice soukromého sektoru na výstavbu spojenou s cestovním ruchem, na nákup nového dopravního prostředku apod. [2].

S nepřímými efekty souvisí multiplikační efekt (Palátková, Zichová, 2014, str. 106). Pojem multiplikátor zavedl a jeho účinky analyzoval J. M. Keynes, kdy zkoumal účinky změn vládních investic na změnu produktu (Jan Klíma, 2006, str. 35-36). Dnes se rozpoznává značné množství multiplikátorů, ve vztahu s cestovním ruchem se jedná např.: multiplikátor investic, příjmový, zaměstnanosti, výroby, spotřeby (Palátková, Zichová, 2014, str. 106). Multiplikátor vyjadřuje vztah změny mezi dvěma veličinami. Respektive jak změna jedné veličiny ovlivní druhou veličinu. Výdaje ubytovaných v hotelu pomáhají vytvářet pracovní místa přímo v hotelu, ale také jinde. Hotel nakupuje například produkty od místního farmáře, ten pro svou činnost potřebuje hnojivo a krmivo pro zvířata, což nakupuje zase od svého dodavatele a ten zas od svého dodavatele a tak dále. Tímto způsobem funguje multiplikátor a pokračuje. Multiplikátor reflektuje přímé, nepřímé a indukované efekty cestovního ruchu. Výše multiplikátoru závisí na výši daní a importu (Beránek, 2014, str. 131-133).

$$K = \frac{1}{1 - MPC}$$

Potom:

$$\Delta Y = \Delta A \times K \quad (1)$$

- K: Keynesův multiplikátor
- MPC: (Marginal Propensity To Consume) mezní sklon ke spotřebě, přírůstek spotřeby způsobený změnou disponibilního důchodu
- Y: (yield), příjmy, ΔY – změna příjmů
- A: výdaje, ΔA – změna výdajů (Klíma, 2006, str. 36, Beránek 2013, str. 132)

Indukované efekty cestovního ruchu reprezentují širší oblast. Představují výdaje těch, jež jsou přímo nebo nepřímo zaměstnaní v cestovním ruchu, kterým se zvýší příjem díky módnosti destinace, a díky vyššímu příjmu mají i vyšší výdaje a tím vytváří další příjmy v hospodářství (Palátková, Zichová, 2014, str. 106).

Mezi ekonomické přínosy lze jednoznačně považovat pozitivní dopad na zaměstnanost. Cestovní ruch vytváří pracovní pozice napříč obory díky svému multiplikačnímu efektu; jako je pojišťovnictví, informační služby, zdravotnictví, stavebnictví, doprava a tak podobně. Dle zprávy WTTC z roku 2018 je každý desátý člověk zaměstnaný přímo v cestovním ruchu. Cestovní ruch má tak 9,9 % podíl na celkové světové zaměstnanosti [3]. Podle statistik Eurostatu je cestovní ruch hlavním zaměstnavatelem žen, zaměstnává průměrně až kolem 59 % žen. Ubytovací sektor dává příležitost různě kvalifikovaným pracovníkům, dává příležitost mladým lidem a téměř jeden ze šesti zaměstnaných v cestovním ruchu je cizinec. Vedle pozitivních účinků je třeba uvést i nežádoucí dopady jako je sezónnost, méně stabilní práce, která s sebou nese značnou fluktuaci zaměstnanců a často nedostatečně kvalifikované pracovní síly. Pracovní pozice v cestovním ruchu jsou často podprůměrně placeny ve srovnání s jinými odvětvími. Což podtrhuje výše zmíněné: méně kvalifikovaní pracovníci, mladí lidé, přechodná práce [4].

Cestovní ruch nabízí podnikatelské příležitosti, avšak je závislý na kulturních, historických a přírodních atraktivitách, které jsou primární nabídkou destinace a cílem návštěvníků. Podnikání je tedy místně vázáno na těchto atraktivitách a nehrozí přesun do míst s levnější pracovní silou (Palátková, Zichová, 2014, str. 31)

Cestovní ruch ovlivňuje tvorbu, hrubé přidané hodnoty (HPH) a hrubého domácího produktu (HDP). Kladné ovlivnění HDP vede k ekonomickému růstu. Výše hrubého domácího produktu ovlivňuje disponibilní důchod osob [5]. Podle zprávy WTTC 2018 se cestovní ruch podílel ve světě na tvorbě HDP svými 10,4 % [3].

Cestovní ruch má vliv na platební bilanci státu. Kdy příjezdový (aktivní) cestovní ruch ovlivňuje bilanci na straně aktiv a výjezdový (pasivní) cestovní ruch na straně pasiv. V souvislosti s vlivem na platební bilanci se dá hovořit o vlivu cestovního ruchu na export, kdy v rámci příjezdového cestovního ruchu návštěvníci peníze utratí například v naší zemi, a tím dochází k přílivu devizových prostředků. V této souvislosti se mluví o takzvaném neviditelném exportu, kdy spotřeba probíhá v dané zemi a vyvezeny ze země

jsou zážitky a zkušenosti. Nicméně na platební bilanci má tento neviditelný export stejný vliv jako export zboží či výrobků. Dále si pak třeba návštěvníci oblíbí výrobky navštívené země a po návratu do své domoviny si vyhledají tyto výrobky a koupí si je (Beránek, 2013, str. 98). S exportem souvisí měnový kurz i cenová hladina, jež mohou být rozhodujícím motivačním faktorem k návštěvě dané destinace (Petrů, 2007, str. 58).

Důležitým faktorem je cenová stabilita, která uchovává stabilní, neměnnou kupní sílu peněz v čase, měřítkem je změna cenové hladiny, tedy inflace [6]. K měření se používá index spotřebitelských cen (CPI), index cen výrobců (PPI), cenový deflátor. Cenová úroveň destinace má vliv na poptávku, a naopak poptávka má vliv na cenovou úroveň destinace. S tím souvisí i elasticita poptávky, tedy citlivost změny ceny zboží/služby na poptávku. Cestovní ruch je citlivý na změny ceny, v případě zvýšení ceny je cestovní ruch vnímán jako luxusní služba. V případě snížení cen dochází k extrémně vysoké poptávce. Vliv na cenovou úroveň destinace má také rozdíl mezi kupní silou místních obyvatel a návštěvníků (Palátková, Zichová 2014, str. 121).

Neustále se zvyšují požadavky na kvalitu poskytovaných služeb s sebou přináší import materiálu, surovin a i pracovních sil. Vznik turistických měst vede k růstu inflace způsobené právě cestovním ruchem. Tato inflace způsobená cestovním ruchem zapříčiní vytlačení místního obyvatelstva do periferií z jádra destinace. Bydlení a život v jádru destinace se stává díky inflaci značně drahým pro místní obyvatelstvo. Z cestovního ruchu převážně profitují zahraniční nebo nelokální investoři, kteří odvedou profit jinam [7].

Dále také cestovní ruch působí na regionální rozvoj, restrukturalizaci a revitalizaci ekonomicky slabých regionů, podporu a rozvoj regionální spolupráce, podporu investiční činnosti, podporu malých podnikatelů a produkci lokálních výrobků. Podílí se na tvorbě daňových výnosů, které tvoří příjmy rozpočtů, a státních a veřejných rozpočtů (Palátková, 2014, str. 15-27).

Negativním vlivem, který je třeba uvést, souvisejícím s turismem je existence stínové ekonomiky. Podle OECD zprávy je sektor pohostinství (hotely, restaurace, kavárny, bary atd.), a dopravy náchylný k stínové ekonomice [8].

1.1.2 Mimoekonomické účinky cestovního ruchu

Mimoekonomické účinky cestovního ruchu zahrnují především sociokulturní a environmentální oblast. Sociokulturním prostředím se rozumí typ sociální kultury vázaný na etnickou skupinu lidí, jejich postoje a názory k určitým problémům jako je prostituce apod., jejich rodinnou strukturu, postavení žen a mužů, jejich zvyklosti, jazyk, architektura a tradice (Palátková, Zichová, 2014, str. 126). Vlivy cestovního ruchu lze rozdělit na pozitivní a negativní.

Mezi pozitivní sociokulturní vlivy patří:

- zlepšení kvality života místních obyvatel, rozšíření jejich volnočasových možností vystavením různých atraktivit, rekreačních zařízení a rozšíření nabídky služeb v daném místě
- možnost potkat zajímavé lidi, od kterých se můžou účastníci cestovního ruchu mnoho naučit nebo si vytvořit přátele, umožňuje zažít účastníkům zvyky jiných kultur, rozšiřuje obzory
- zájem návštěvníků o danou destinaci probouzí v místních obyvatelích hrdost
- pozitivní působení na regeneraci psychických i fyzických sil návštěvníků
- pomáhá vzájemnému porozumění mezi kulturami
- možnost uchování a ochranu historických artefaktů [6]
- odpočinek a rekreace
- možnost získat nové zkušenosti [9]

Mezi negativní sociokulturní vlivy patří:

- komodifikace lokálních tradic a zvyklostí a jejich přizpůsobování se očekáváním turistů. Přizpůsobování se turistické poptávce, například původní design suvenýrů vymizí a je změněn podle poptávky návštěvníky. Například sněhové koule, trička s nápisem „I love + název města“, černé plátěné tašky s názvy destinace s různobarevným potiskem.

- ztráta autenticity na základě komercializace. Například akce konané jednou za rok se pořádají několikrát do roka nebo lokální jídla, která jsou vařena jen v určité svátky, se stávají běžnou nabídkou.
- iritace místního obyvatelstva ve vztahu k návštěvníkům způsobená nerespektováním lokálních zvyklostí a tradic. Nebo při zvýšené koncentraci cestovního ruchu v destinaci, kdy počet návštěvníků převyšuje počet místních obyvatel, dochází k vytvoření negativního vztahu mezi rezidenty a návštěvníky.
- demonstrační efekt, napodobování chování turistů místními obyvateli. Například místní obyvatelé se začnou oblékat jako turisté, preferují stejné věci jako turisté a účastní se na spotřebě.
- tlak na zdroje jako je veřejná doprava, parkovací místa.
- zvýšená kriminalita, jako kapesní krádeže, útoky na turisty. Nebo kriminalita během sportovních akcí způsobená fanoušky protichůdných týmů [9]

Mezi negativní dopady na environmentální prostředí patří:

- znečištění ovzduší, emise, způsobené zvýšenou koncentrací dopravy
- hlukové znečištění způsobené zvýšenou dopravou, hluk produkovaný turisty jako hlasitá hudba
- tvorba odpadu, pod něhož spadá i pohazování malého odpadu turisty, odpadky na plážích, odpadky na horách ponechané záměrně horolezci, aby si ulehčili výstup a sestup, příkladem můžou být Himaláje
- estetické znečištění, kdy jsou zařízení cestovního ruchu stavěna ledabyly bez architektonického stylu dané destinace [10]
- nadužívání vody, pro provoz hotelů, bazénů, golfových hřišť a nadužívání vody samotnými turisty
- odlesňování půdy a zastavování půdy komerčními zařízeními
- ztráta biodiverzity
- zavlečení nepůvodních ekosystémů a nemocí

Mezi pozitivní vlivy na environmentální prostředí patří:

- podpora investic do kvality vody a rozvoj environmentálního managementu
- ochrana přírodního a kulturního bohatství
- nárůst povědomí o environmentálním chování [11]

1.2 Ekonomické ukazatele cestovního ruchu

Statistiky cestovního ruchu jsou oborovými statistikami, na úrovni EU, na národní i regionální úrovni. Slouží ke sledování jeho potenciálu hospodářského rozvoje i ke sledování udržitelného rozvoje [12]. Statistika cestovního ruchu v rámci EU vychází ze směrnice 95/57/EC o sběru dat pro oblast cestovního ruchu a na základě této směrnice jsou členské státy povinny poskytovat potřebné informace, které jsou mezinárodně srovnatelné [13].

Statistiky sbírají informace o kapacitách hromadných ubytovacích zařízení a jejich obsazenosti, o příjezdovém (aktivním), výjezdovém (pasivním) a domácím cestovním ruchu, podíl populace na účasti cestovního ruchu, celkových počtech návštěvníků, o průměrných denních výdajích návštěvníků, počtech přenocování, průměrné délce pobytu v destinace, objem turistického toku a o podílu cestovního ruchu na tvorbě HDP, na tvorbě zaměstnanosti. Zahrnuty jsou i údaje z hraniční statistiky [13] a (Beránek, 2013, str. 62).

Statistika domácího a výjezdového cestovního ruchu je založena na pravidelném výběrovém šetření vzorku obyvatel starších 15 let. Zjištěné údaje jsou aplikovány na populaci a zveřejňovány čtvrtletně. Ukazateli jsou: delší cesta (4x za sebou přenocování), kratší cesta (alespoň 1x přenocovat), služební cesta, počet cest, průměrný počet přenocování, průměrné výdaje na 1 cestu, průměrné výdaje na 1 den. Ukazatele se dále člení na: v ČR a v zahraničí.

Hraniční statistika byla dříve založena na informacích, kvalifikovaném odhadu policie. Nyní šetření probíhá prostřednictvím agentur (STEM/MARK) pod záštitou jednotlivých ministerstev daných zemí. Ukazatele příjezdového cestovního ruchu jsou:

- počet přenocování podle ubytovacích kategorií
- členění výdajů nerezidentů před cestou a během cesty
- členění nerezidentů na turisty, tranzitující, podle motivu cesty, podle způsobu dopravy

Pro turistický tok, příliv návštěvníků, jsou charakteristickými ukazateli celkový počet turistů (Q_t) celkový počet přenocování (Q_d) a průměrná délka pobytu turistů v zemi ($T_{průměr}$).

$$Q_d = Q_t \times T_{průměr} \quad (2)$$

Na základě objemu turistického toku se odhadují denní výdaje turistů. Celkové výdaje turistů v dané zemi se pak počítají vynásobením průměrných denních výdajů (V) s celkovým počtem přenocování (Beránek, 2013, str. 64).

$$\sum V = Q_d \times V_{průměr} \quad (3)$$

Důležité jsou i kapacitní ukazatele hodnotící materiálně technickou základnu. Na kapacitní ukazatele lze nahlížet absolutně nebo relativně. V přístupu absolutním jsou brány v potaz ukazatele počtu pokojů ubytovacích zařízení, lůžek, disponibilní ubytovací kapacita (počet návštěvníků, kteří mohou být v sezóně ubytováni, v potaz se bere rekonstrukce, jež je od celkové kapacity odečtena), počet míst ve stravování a počet míst atraktivit návštěvníkům určených, počet sedadel v dopravních prostředcích, velikost odbytové plochy. V přístupu relativním se hodnoty vztahují na populaci a rozlohu dané destinace (Beránek, 2013, str. 64).

Finanční ukazatele zahraničního cestovního ruchu jsou devizové příjmy a výdaje, které sleduje Česká národní banka (ČNB) v platební bilanci státu. Spotřební výdaje obyvatel vynaložené na cestovní ruch jsou dalším významným ukazatelem. Spotřebou v ekonomii definoval J. M. Keynes jako „vztah mezi úrovní spotřebních výdajů a úrovní disponibilního důchodu domácností“. S růstem disponibilního důchodu, rostou i

spotřební výdaje (Klíma, 2006, str. 22-27). Výdaje se člení na přímé a nepřímé a jsou významným ukazatelem pro měření spotřeby vyprodukované v cestovním ruchu.

Spotřeba se vyznačuje určitými specifiky, a sice:

- spotřeba mimo trvalé bydliště
- motivy spotřeby se liší
- uskutečňuje se ve volném čase
- podstatou je spotřeba služeb (Petrů, 2007, str. 43)

Ukazatelů cestovního ruchu je značné množství. Odráží se i fakt, že cestovní ruch prolíná mnoho oborů, z nichž se dají čerpat údaje o cestovním ruchu jako například údaje dopravy, údaje z oblasti kultury apod. [13].

1.2.1 Metodika měření účinků cestovního ruchu v národním hospodářství

Jak již bylo řečeno, cestovní ruch prolíná mnoho odvětví a jeho účinky jsou přímé, nepřímé a indukované, a proto je velmi obtížné jeho účinky určit. Pro zachycení účinků cestovního ruchu byly zavedeny však konkrétní metodiky (Beránek, 2013, str. 29).

Mezi organizace, které se zabývají měřením účinků a monitoringem cestovního ruchu Eurostat, WTTC, UNWTO a OECD (Palátková, Zichová, 2014, str. 98-99).

Světová organizace cestovního ruchu UNWTO, která rozvoj pozitivních ekonomických, sociálních a kulturních účinků cestovního ruchu ve světových regionech. Realizuje řadu projektů, jako je Globální etický kodex turismu, vzdělávání a osvěta v oblasti cestovního ruchu, pořádá konference, vydává publikace a analýzy a také se zabývá statistikou cestovního ruchu a metodikou sledování dat (Palátková, 2014, str. 136).

Problematika cestovního ruchu v České republice je v kompetenci MMR, které je metodickým a koordinačním orgánem pro subjekty cestovního ruchu [13]. Vydává ročenky, provádí statistické šetření na hraničních přechodech, zpracovává zjištěné údaje a publikuje analýzy. Zpracovává data z ČSÚ a ČNB, které rovněž analyzuje a zveřejní. Je zřizovatelem státní příspěvkové organizace CzechTourism, České centrály cestovního ruchu, která nejenže se zabývá propagací České republiky, ale také provádí

marketingové šetření zaměřené na zahraniční a domácí poptávku (Palátková, Zichová, 2014, str. 101).

ČNB zodpovídá za sestavení platební bilance státu, která je složena z účtu běžného, finančního a kapitálového [14]. Platební bilance je vztah mezi finálními příjmy ze zahraniční plynoucí do národní ekonomiky a finálními výdaji národního hospodářství plynoucího do zahraničí (Petrů 2007, str. 50). Sestavuje se na základě jednotné metodiky MMF (Ministerstvo měnového fondu) a takzvaného šestého manuálu sestavování platební bilance BPM6 (Balance of Payment Manual). Cestovní ruch je sledován v rámci běžného účtu importu a exportu služeb (Palátková, Zichová, 2014, str. 127). Data se zjišťují čtvrtletně a na straně aktiv jsou příjmy z aktivního (příjezdový) cestovního ruchu a na straně pasiv jsou výdaje z pasivního (výjezdového) cestovního ruchu. Rozdíl, tedy saldo, mezi příjmy a výdaji cestovního ruchu ukazuje vzájemný vztah, který může znamenat příliv peněžního objemu do národní ekonomiky nebo naopak odliv anebo může být vyrovnaný (Petrů, 2007, str. 50). Domácí cestovní ruch zde není brán v potaz (Palátková, Zichová, 2014, str. 127). Sestavuje se na základě údajů ze směnárů, údajů z bankovních transakcí a údajů o spotřebě příhraničních pracovníků [15].

ČSÚ je ústřední orgán státní správy, jeho činnost je podmíněna zákonem č. 89/1995 Sb. o státní statistické službě [13]. Má zásadní význam pro oblast statistiky cestovního ruchu, cílem je podat objektivní informace z hlediska ekonomického, sociálního a demografického. Řídí se nařízením Evropského parlamentu a Rady č.692/2011 o evropské statistice cestovního ruchu, což zajišťuje mezinárodní metodiku a srovnatelnost dat. Spolupracuje s evropským statistickým úřadem Eurostatem.

Tabulka 2 – Ukazatele cestovního ruchu

Název ukazatele	Charakteristika
Kapacity hromadných ubytovacích zařízení (dále jen HUZ)	Počet HUZ, počet pokojů, počet lůžek, počet míst pro stany a karavany. Dotazníkové šetření
Návštěvnost HUZ	Počet hostů, přenocování, čisté využití lůžek, využití pokojů. Měsíční a čtvrtletní dotazníkové šetření, včetně statisticky dopočtených dat
Ostatní údaje o HUZ	Počet kongresů, konferencí a jejich účastníků. Dotazníkové šetření.
Domácí a výjezdový cestovní ruch	Počty kratších, delších, služebních cest, průměrné výdaje na 1 den na 1 cestu, prům. počet přenocování. Výběrové šetření na vzorku obyvatel starších 15 let prováděné každý měsíc. Zjištěné údaje jsou za pomoci váhových koeficientů přepočteny na populaci a zveřejňovány čtvrtletně

Zdroj: ČSÚ 2019

Zodpovídá za sestavení Satelitního účtu cestovního ruchu „TSA“ (Tourism Satellite Account). Poskytuje informace o ekonomických účincích cestovního ruchu na národní hospodářství. Na tvorbě metodiky se podílelo mnoho významných mezinárodních organizací jako je OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), WTO (Světová obchodní organizace), Eurostat, WTTC, IHRA (Asociace restaurací a hotelů). V roce 1991 byla přijata rezoluce na jednotnou statistiku cestovního ruchu. V roce 1993 přijato SICTA (Standard International Classification of Tourism Activities), standardní mezinárodní klasifikace činností cestovního ruchu. V roce 2000 prošlo schválení rámcové metodiky komisi pro statistiku OSN [16]. V roce 2008 metodika byla upravena na základě dokumentu IRTS (International Recommendations for Tourism Statistics), mezinárodní doporučení pro statistiku cestovního ruchu. Tento dokument s sebou přinesl novou jednotnou metodologickou strukturu pro tvorbu satelitních účtů, takzvaný manuál TSA: RMF 2008 (Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework), publikovaný UNWTO. Tuto metodiku implementovalo do svých statistik mnoho zemí. A právě z těchto mezinárodních standardů vychází i satelitní účet České republiky (Palátková, 2014, str. 26, Palátková, Zichová, 2014, str. 97) a [16]. Metodika TSA zkoumá poptávku stranu a dorovnáva stranu nabídky. Poptávka je zaměřena na monitoring spotřeby, což jsou výdaje vynaložené před cestou, během a po ní. Nabídka rozlišuje 3 typy činností. Charakteristické činnosti jsou závislé na návštěvnících. Související činnosti jsou částečně závislé na návštěvnících, při poklesu

návštěvníků, klesne i produkce těchto činností, ale nezanikne. A dále nespecifické činnosti, které nejsou na turismu závislé (Palátková, Zichová, 2014, str. 136).

Metodika satelitních účtů vychází z účetnictví a národních účtů jednotlivých zemí. Systém národních účtů je základním zdrojem makroekonomické analýzy. Monitoruje národní hospodářství, vývoj sektorů národního hospodářství a sleduje strukturální změny. Analyzuje makroekonomické ukazatele a dokáže posoudit stav ekonomiky (Jan Klíma, 2006, str. 98). Nezbytnou součástí je národních účtů je jednotná metodologie na základě, které lze data vzájemně porovnávat. A k tomu slouží „Evropský systém účtů ESA 2010“ a zároveň jednotný manuál na implementaci, tvorbu a zpracování satelitních účtů, pod názvem European Implementation Manual on Tourism Satellite Account, které vydal Eurostat. Pro účely ESA 2010 se hospodářství člení do pěti sektorů: nefinanční podniky, finanční instituce, vládní instituce, neziskové instituce, domácnosti. Přičemž každý sektor je rozdělen do subsektorů. Základními charakteristikami ESA 2010 jsou statistické jednotky a jejich seskupení, toky, soustava účtů a ukazatelů, tabulky input-output metodiky [16].

Input-output analýzy jsou konstruovány dvojím typem: tabulky dodávek a užití, a tabulky vstupů a výstupů. Jedná se o účinný nástroj pro ekonomické modelování na základě různých druhů analýzy. Tento přístup je založen na poptávkové straně. Na základě údajů o spotřebním chování vymezuje strukturu a rozsah produkce (Palátková, Zichová, 2014, str. 105-107). Analýzy dodávek a užití jsou prováděny ČSÚ v České republice a výsledky analýz jsou zahrnuty v národních účtech. Tabulky dodávek a užití zahrnují transakce zboží a služeb a jejich toky směnovaných s nerezidenty a následně použité rezidenty, tedy umožňují popsat dovoz a vývoz. Matice analyzuje produkci podle odvětví, mezispotřebu a složky hrubé přidané hodnoty a koncové užití. Konstrukce analýzy spočívá v tom, že výstupy dle odvětví se rovnají vstupům dle odvětví a zdroje podle výrobků se rovnají jejich užití. Vychází z klasifikace odvětví CZ-NACE a klasifikace produktů CPA (Classification of products by activity). Tabulky dodávek a užití jsou prvním krokem k vytvoření symetrických input-output analýz [17].

Regionální input-output analýza umožňuje optimálně rozvrstvit dopady do regionální ekonomiky. Důležité postavení v rámci posouzení dopadů v jednotlivých regionech (Palátková, Zichová, 2014, str. 99) a [17].

V roce 2011 bylo přijato Evropským parlamentem a Radou Evropské unie nové nařízení EU č.692/2011, které zavedlo povinnost sběru dat cestovního ruchu pro členské státy EU a pravidelné poskytování výsledků monitoringu, se kterými dále pracuje Eurostat.

Statistiky Eurostatu se zaměřují jak na data ze satelitních účtů jednotlivých zemí, ale také na poptávku a nabídku cestovního ruchu. Statistiky na straně poptávky vycházejí z dat jako je cílová destinace účastníků, účel jejich cesty, v jakém měsíci byla cesta uskutečněna, jaký byl druh dopravy, objem výdajů účastníků a délka pobytu v dané destinaci. Tyto údaje se dále rozdělují dle pohlaví a věku účastníků, dle vzdělanosti a jejich disponibilního důchodu. Na straně nabídky se Eurostat zaměřuje na sběr dat o kapacitách ubytovacích zařízení; počet pokojů a jejich lůžek, počet přenocování, počet ubytovaných a obsazeností. Eurostat se zabývá také podílem zaměstnanosti v cestovním ruchu [12].

Vedle oficiálních satelitních účtů stojí neoficiální satelitní účet, který není zaštitěn národními statistickými institucemi, ale za jeho tvorbou stojí WTTC a vychází z postupů metodologie tvorby oficiálního satelitního účtu, avšak vychází primárně z poptávky. Tento neoficiální satelitní účet měří přímý a celkový (přímý, nepřímý a indukovaný) vliv cestovního ruchu na světovou ekonomiku a umožňuje porovnávat výkonnost jednotlivých zemí mezi sebou, na rozdíl od oficiálních satelitních účtů, které měří postavení cestovního ruchu v národním hospodářství (Palátková, 2014, str. 26). Cílem je ukázat jednotlivým vládám zásadní vliv turismu na ekonomiku. Přístup je založen na vytváření ekonomických modelů. WTTC pravidelně vydává statistiky neoficiálního satelitního účtu [16].

Tabulka 3 – Schéma neoficiálního satelitního účtu podle WTTC

Přímé efekty	
Odvětví	ubytovací služby, stravování, maloobchod, doprava, kulturní a sportovní a rekreační služby
Komodity	zábava, atraktivita, doprava, ubytování
Výdaje	na domácí cestovní ruch, na domácí obchodní cestovní ruch, individuální vládní výdaje, export-výdaje zahraničních turistů
Nepřímé efekty	
investiční výdaje	
vládní kolektivní výdaje	
efekty nákupů od dodavatelů	
Indukované efekty	
Jídlo a nápoje	
Rekreace	
Oděvy	
Bydlení	
vybavení domácnosti	
Efekty celkem	
na HDP	
na zaměstnanosti	

Zdroj: WTTC 2018

1.2.2 Vliv cestovního ruchu na zaměstnanost

Na trhu práce se na straně poptávky nachází firmy a na straně nabídky nachází domácnosti (Jan Klíma, 2006, str. 69). Se zaměstnaností se pojí ekonomický ukazatel míra zaměstnanosti, což je podíl zaměstnaných na ekonomicky aktivním obyvatelstvu. Za ekonomicky aktivní obyvatelstvo je považováno to obyvatelstvo, které se může začlenit do pracovního procesu, to znamená, je věku 15 až 64 let (Beránek, 2013, str. 114). A také obecná míra nezaměstnanosti, podíl nezaměstnaných k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu ve věku 15 až 64 let. Nezaměstnanost je jedním z makroekonomických problémů.

ČSÚ dělí osoby na zaměstnané (pracují pro někoho na základě smluvního vztahu) a sebezaměstnané (podnikají a pracují sami na sebe, můžou najímat pracovní sílu).

Díky provázanosti cestovního ruchu, by se dalo říct, že cestovní ruch je multiplikátor zaměstnanosti, a proto se je třeba při hodnocení vlivů cestovního ruchu na

zaměstnanost, brát v potaz zaměstnanost přímou, nepřímou a indukovanou. Zaměstnanost se hodnotí relativně, tedy mírou zaměstnanosti, a absolutně, tedy celkovým počtem zaměstnaných (Palátková, Zichová, 2014, str. 119). Hodnocení vlivu na zaměstnanost komplikují specifika cestovního ruchu, na které je třeba brát ohled při hodnocení (Palátková, Zichová, 2014, str. 120).

Významnými specifickými prvky typickými pro práci v cestovním ruchu je vyšší podíl práce na částečný úvazek než v jiných odvětvích. V cestovním ruchu je zaměstnáno na částečný úvazek 24 % pracovníků. Ubytovací sektor dává příležitost méně kvalifikovaným pracovníkům, kteří mnohdy přijíždějí z chudších zemí. Téměř každý šestý pracovník je cizinec. Ve čtyřech zemích EU (Rakousko, Lucembursko, Irsko a Kypr) je to každý čtvrtý. V Lucembursku tvoří cizinci 61 % pracovníků [4]. Typická je jazyková bariéra, nižší průměrná mzda, flexibilní pracovní doba, limitovaný kariérní postup nebo téměř žádný, vyšší počet odpracovaných hodin ve srovnání s průměrem, nižší produktivita práce. Dále sezónnost a značná fluktuace pracovníků (Beránek, 2013, str. 118).

Na základě průzkumu pracovní síly LFS (Labour Force Survey), což je výběrové šetření pracovních sil ve věku 15 a víc, prováděné Eurostatem, vycházející z jednotné metodiky pro všechny členské země, dále z klasifikace ekonomických činností NACE, z klasifikace zaměstnání ISCO a z mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED, převažuje v cestovním ruchu podíl zaměstnaných žen a to 64 % než v jiných odvětvích. Výjimku tvoří z členských států pouze Malta a Lucembursko, kde je podíl žen pod 50 %. Naopak ve Slovinsku je podíl až 72 %. V EU bylo k roku 2016 zaměstnaných v turismu přes 13 mil. lidí [4].

Toto šetření pomáhá při formulování politiky zaměstnanosti. Členské země EU mají povinnost monitorovat zadaná témata pro účely Eurostatu. Obsah a metodika je harmonizovaná pro mezinárodní srovnatelnost. Základní jednotkou pro výběrové šetření je byt, volba je prováděna dvoustupňovým výběrem, kdy první stupeň je sčítací obvod a druhým stupněm je byt. Šetření je prováděno pomocí elektronického dotazníků. Obměna souboru je zhruba 20 % každé čtvrtletí. Ve výjimečných případech jsou k dispozici i papírové dotazníky. V České republice výběrové šetření pracovních sil zajišťuje ČSÚ.

Význam odvětví na národní úrovni sleduje modul zaměstnanosti cestovního ruchu, který je spjat s TSA. Je v souladu se systémem Evropským účtů ESA 2010, manuálem Eurostatu o zaměstnanosti v cestovním ruchu, manuálem OECD pro TSA: modul zaměstnanosti, a s dalšími dokumenty statistiky cestovního ruchu.

Vychází z údajů o zaměstnanosti v národním účetnictví a z výběrového šetření pracovních sil. Zdrojem dat v národním účetnictví jsou podnikové statistické výkazy. Výběrové šetření pracovních sil se provádí náhodně na vybraném vzorku domácností [18].

Podle TSA WTTC globálně připadá každé 10. pracovní místo na cestovní ruch. V roce 2017 cestovní ruch přímo podporoval přes 118 mil. pracovních míst a podílel se tak 3,8 % na světové zaměstnanosti. Nepřímo cestovní ruch podporoval přes 313 mil. pracovních míst a podílel se tak na světové zaměstnanosti svými 9,9 % [2].

1.2.3 Vliv cestovního ruchu na hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt, dále jen HDP, (GDP – Gross Domestic Product) měří celkový objem produkce v dané zemi za určité období a je vyjádřený v penězích. K měření HDP se používají tři metody: výdajová, důchodová, odvětvová (Jan Klíma, 2006, str. 18-19). V případě měření vlivu cestovního ruchu se užívá metoda odvětvová, jež udává tvorbu HDP v jednotlivých odvětvích neboli podíl jednotlivých odvětví na HDP. Odvětvová metoda, které se také říká produkční či výrobní metoda, je založena na přidané hodnotě. Přidaná hodnota je rozdíl mezi produkcí a mezispotřebou. Produkcí se rozumí náklady, jako materiál, suroviny atd. Jelikož je produkce oceňována v základních cenách a HDP v kupních, k přidané hodnotě se přičítají daně očištěné o dotace [19].

Dle ČSÚ se cestovní ruch podílel v roce 2017 na HDP ČR svými 2,9 % a na HPH svými 2,8 %. Pro srovnání, stavebnictví se podílelo na tvorbě 5,33 %.

Vztah HDP a cestovního ruchu funguje oboustranně, a to jako vliv úrovně HDP na cestovní ruch a vliv cestovního ruchu na tvorbě HDP. To znamená, že v zemích s vyšší úrovní HDP je vyšší úroveň cestování, a naopak v zemích s nižší úrovní HDP je cestování nižší (Palátková, Zichová, 2014, str. 115). Vlivy cestovního ruchu na HDP jsou přímé, nepřímé a indukované, a právě metodika WTTC neoficiálního satelitního účtu zjišťuje tyto tři jednotlivé podíly cestovního ruchu na HDP. Dle WTTC metodiky

přímý podíl cestovního ruchu na světovém HDP za rok 2017 činil 3,2 % A celkový podíl (včetně nepřímých a indukovaných vlivů) činil 10,4 % na HDP celosvětově.

S HDP se pojí ukazatel čistý ekonomický blahobyt, který v sobě zahrnuje veličiny, jež oficiálně neprochází trhem, ale byly v ekonomice vytvořeny. Přičemž některé veličiny působí pozitivně na náš blahobyt a jiné negativně jako negativní vlivy na životní prostředí. Pro výpočet je nutné přičíst k HDP hodnotu volného času, zvyšování kvality výrobků, výrobky a služby, které vyprodukuje sami pro sebe nebo pro rodinu (zavařeniny, úklid), výrobky a služby stínové ekonomiky. Poté je nutno odečíst náklady spojené s životním prostředím na obnovu, a na dodatečnou zdravotní péči způsobenou zhoršenými podmínkami na životním prostředí. Přesné metody měření jsou komplikované (Klíma, 2006, str. 25).

1.2.4 Návštěvnost v cestovním ruchu

Návštěvnost v České republice sleduje ČSÚ, ukazatelé podléhají směrnice EU č.692/2011 o evropské statistice cestovního ruchu. Získané údaje jsou mezinárodně srovnatelné a výstupem jsou časové řady. Sledují se následující ukazatele:

- o kapacitách hromadných ubytovacích zařízení: Vychází z ukazatelů o počtu zařízení a počtu jejich pokojů, počtu lůžek, počtu míst pro stany. Tyto ukazatele se dále členění podle kategorie ubytovacího zařízení, podle krajů a turistických regionů. Informace jsou zjišťovány dotazníkovým šetřením.
- o návštěvnosti v hromadných ubytovacích zařízeních. Vychází z ukazatelů o počtu hostů, počtu přenocování, čisté využití lůžek, využití pokojů. Ukazatele se člení dle kategorie ubytovacího zařízení, podle krajů, podle rezidentů a nerezidentů, podle turistických regionů, podle národnosti. Měsíční a čtvrtletní dotazníkové šetření, včetně statisticky dopočtených chybějících dat.
- o ostatních údajů o hromadných ubytovacích zařízeních: konference, kongresy. Počet akcí a počet účastníků. Dále se člení podle kraje a kategorie ubytovacího zařízení. Údaje jsou zjišťovány na základě dotazníkového šetření.

- a z výběrového šetření o domácím a výjezdovém cestovním ruchu: delší cesta, kratší cesta, služební cesta, počet cest, průměrný počet přenocování, průměrné výdaje na 1 den. Tyto ukazatele se člení dle pohlaví, účelu cesty, typu ubytování, organizace cesty, dopravního prostředku, v ČR, v zahraničí. Pravidelné výběrové šetření je prováděno na vzorku obyvatel starších 15 let prováděné každý měsíc. Zjištěné údaje jsou za pomoci váhových koeficientů přepočteny na populaci a zveřejňovány čtvrtletně [20].

1.2.5 Příjmy z cestovního ruchu

S příjmy souvisí v první řadě spotřeba, kterou lze chápat jako uspokojenou potřebu, tedy poptávku. Spotřebu lze rozdělit na osobní a na mezispotřebu. Spotřeba může být v místě bydliště (nákup zboží a služeb, jako je vybavení na cesty či pojištění), během cesty (pohonné hmoty, strava) a v cílových destinacích (ubytování, strava, volnočasové aktivity). Spotřeba je zahrnuta v tabulkách dodávek a užití v národních účtech v České republice. Objem spotřeby závisí na kvalitě poskytovaných služeb a zboží a dále na atraktivitách jednotlivých destinací (Beránek, 2013, str. 95).

Spotřeba může být znázorněna dvěma způsoby, hmotně a hodnotově. Hmotné vyjádření je ve fyzických jednotkách, jako je počet návštěvníků, počet přenocování apod. Hodnotové vyjádření je ve finančních jednotkách, jako celkové spotřební výdaje, průměrné spotřební výdaje. Předmětem sběru dat jsou tedy spotřební výdaje (Palátková, Zichová, 2014, str. 49).

ČSÚ rozděluje výdaje do třech etap z hlediska doby uskutečnění:

- výdaje před cestou – příjmy na národní úrovni. Například koupě zájezdu, lístků, kufru, vhodného oděvu, obuvi, či sportovního vybavení na cestu, očkování, pojištění, dárky atd.
- výdaje během cesty – příjmy na národní i mezinárodní úrovni. Spotřeba zboží a služeb v dané zemi
- výdaje po návratu – příjmy na národní úrovni. Vyvolání fotografií, vytvoření fotoknih

Příjmy a výdaje z cestovního ruchu mohou být na základě místa určení:

- přímé – jsou to výdaje vynaložené účastníky na ubytování, dopravu, stravu, které tvoří zisky podniků cestovního ruchu a tyto daně ze zisku pak tvoří příjmy státního rozpočtu
- nepřímé – jsou to výdaje vynaložené účastníky na zakoupení doplňkových služeb (očkování, pojištění, suvenýry, oblečení apod.), výdaje podniků cestovního ruchu na zkvalitnění poskytovaných služeb (nový nábytek, vybavení, klimatizace, výstavba, školení zaměstnanců apod.) (Beránek, 2013, str. 90)

Výdaje jsou dále rozděleny na výdaje z domácího cestovního ruchu, výjezdového a příjezdového cestovního ruchu (Palátková, Zichová, 2014, str. 49).

Příjmy z cestovního ruchu vytváří mzdy pracovníků cestovního ruchu a zisky podnikatelů, kteří část své mzdy nebo zisku vrátí do oběhu ekonomiky prostřednictvím daní, svou účastí na spotřebě zboží a služeb a investicemi. Tento proces je měřen multiplikátorem, jež označován jako koeficient příjmu z cestovního ruchu (Beránek, 2013, str. 132-135). Při výpočtu je potřeba odečíst sumy, jež se opětovně nevrátí do oběhu: koupě importované produkce, úspory podniků a daně. Sumu, která se vrací do oběhu a ztrátovou sumu nutno převést na procenta. A multiplikátor vypočteme následujícím způsobem:

Multiplikátor (koeficient příjmu cestovního ruchu) = $1/\text{ztrátová suma}$ (procenta převedeme na desetinné číslo). Velikost multiplikátoru se liší v závislosti na velikosti sumy, jež se nevrací do oběhu (Beránek, 2016, str. 134-135).

2 Vliv CR na národní hospodářství v krajinách V4

Spolupráce V4 (Visegrad four, Visegrádská čtyřka) v oblasti cestovního se zasazuje nejen o posílení meziregionální spolupráci, ale i o prosazování společných zájmů na evropské úrovni. Aktivita mají vést i propagaci všech čtyř zemí a zvýšit incoming. Propagační název je „European Quartet“ neboli Evropský kvartet. V roce 2016 podpořila V4 rozvoj cestovního ruchu 302 tis. €.

2.1 Metodika zkoumání

V práci byla využita metodika WTTC neoficiálního satelitního účtu při porovnání podílu na tvorbě HDP a zaměstnanosti. Metodika hodnotí 135 zemí a umožňuje vzájemnou porovnatelnost dat a zemí mezi sebou. Oficiální satelitní účet daných zemí zvolen nebyl, protože je k dispozici pouze pro Českou republiku, Maďarsko. Polsko vytvořilo satelitní účet naposledy v roce 2005. Slovensko zatím satelitní účet cestovního ruchu neimplementovala do svých statistik.

Využita byla metodika Eurostatu pro počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu podle klasifikace NACE. Některé oddíly sekcí nenabízeli žádná data, a proto nebyly počty zaměstnaných v určitých oddílech klasifikace přičteny.

Pro poptávkovou stranu jsou využity data Eurostatu o cílových destinacích, spotřebních výdajích daných zemí. Z nabídkové strany jsou využity data o kapacitách a počtu příjezdů do ubytovacích zařízení. Poněvadž se jedná o evropský statistický úřad, zajišťuje jednotnou metodiku a tím pádem porovnatelnost dat.

Platební bilance cestovního ruchu daných zemí nebyla pro všechny země k dispozici, a proto byla využita data OECD metodiky rozšířené platební bilance služeb (EBOPS 2002). Výdaje vynaložené na domácí cestovní ruch nejsou zahrnuty, jelikož nebyli pro vybrané země k dispozici.

2.2 Česká republika

Za cestovní ruch zodpovídá MMR, a pod jeho záštitou funguje česká centrála cestovního ruchu CzechTourism. Zodpovídají za strategické dokumenty v oblasti cestovního ruchu, aktuální je Koncepce státní politiky cestovního ruchu ČR na období 2016-2020. Prioritami koncepce je například destinační marketing a management, ekonomický rozvoj, zkvalitnění nabídky.

Tabulka 4 – Základní údaje České republiky

populace	10 649 800
HDP na obyvatele PPS	84%
míra nezaměstnanosti	2,30%
průměrná roční míra inflace	2,10%
průměrná hrubá mzda	33 840 Kč

Zdroj: ČSÚ 2019

Počet obyvatel České republiky vrostl na 10 649 800 k 1. 3. 2019. Průměrná měsíční hrubá mzda se zvýšila na 33 840 Kč.

a) Hrubý domácí produkt

Meziročně HDP vzrostlo o 2,9 % a Česko ve vztahu k tvorbě podílu HDP EU zaujímá 15. místo [21]. HDP na obyvatele vyjádřené v standardní kupní síle tvoří 84 %. Podle předpovědí se má v roce 2019 mezi kvartálně HDP zvýšit o zhruba 0,4 % [22].

Nejsilnějším obchodním partnerem je Německo, kam se vyváží z Česka nejvíce, tvoří tak 39 % exportu, což značí přímou závislost České republiky na Německu. Nicméně největší podíl na importu tvoří také Německo. Nejsilnější exportní komoditou jsou stroje a dopravní prostředky [25]. Dalším významným partnerem v oblasti exportu je Čína a Slovensko, v oblasti importu Japonsko, Jižní Korea a Čína [26].

Průměrná roční míra inflace za rok 2018 byla 2 %, přičemž průměr Evropské unie činil 1,9 % [24].

Platební bilance, zachycena na běžném účtu, zaznamenala přebytek 63 mld. Kč. Ve třetím kvartálu 2018 platební bilance byla v přebytku 44,7 mld. Kč. Bilance zboží a služeb ve třetím kvartálu 2018 byla 55,9 mld. Kč [14].

Podíl na tvorbě HDP za rok 2017 činil 149 mld. Kč, což tvořilo 2,9 %. Podíl tvorby HPH byl 128 mld. Kč, což činilo 2,8 %. Celková produkce vytvořená cestovním ruchem činila 328 mld. Kč [30].

Tabulka 5 – Podíl CR ČR na světovém HDP

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Přímý podíl na HDP v %	2,9	2,6	2,5	2,5	2,6
Celkový podíl na HDP v %	8,4	8	7,7	7,8	7,8

Zdroj: výroční zprávy WTTC 2018

Údaje jsou zjištěny na základě metodiky neoficiálního satelitního účtu sestavené WTTC, zahrnují domácí, aktivní i pasivní turismus. V celkovém podílu jsou vyjádřené přímé, nepřímé a indukované vlivy cestovního ruchu na HDP. Lze pozorovat stejný trend jak u přímých, tak i celkových vlivů na HDP. Rozdíl mezi přímými a celkovými vlivy je 5,2 % jen za rok 2017. Je patrné, jak důležité jsou nepřímé a indukované vlivy cestovního ruchu na ekonomiku. Relativní podíl na tvorbě HDP podle ČSÚ je 2,9 % za poslední rok a podle Eurostatu 2,5 %.

b) Zaměstnanost

Míra nezaměstnanosti klesla za rok 2017 na 2,3 %. Za poslední 4 roky si ČR drží 3. místo s nejnižší mírou nezaměstnanosti v OECD. První příčku si drží Japonsko a druhou Irsko [23].

Dle TSA počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu pro rok 2017 bylo přes 238 tis. Z toho 198 tis. tvořili zaměstnanci a zbytek sebezaměstnaní. Cestovní ruch se tak podílel na celkové zaměstnanosti 4,5 %. A každý 22. Čech pracuje v tomto odvětví [30].

Tabulka 6 – Podíl CR na zaměstnanosti v ČR

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Přímý podíl v %	5,0	4,9	4,1	4,3	4,4
Celkový podíl v %	10,4	9,0	9,1	9,3	9,4

Zdroj: výroční zprávy WTTC 2018

Vliv cestovního ruchu na zaměstnanost tvořil v roce 2017 celkově 9,4 % a z toho byly přímé vlivy 4,4 %. Jen pro srovnání podle údajů ČSÚ a TSA je podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti 4,5 %. Dle WTTC cestovní ruch zaměstnával v roce 2013 přímo 207 300 obyvatel a celkově 448 800. Následně došlo k poklesu počtu zaměstnaných a

od roku 2015 se počet stále postupně zvyšuje. V roce 2017 bylo přímo zaměstnaných 223 400 obyvatel a celkově 477 tis. obyvatel.

c) Návštěvnost

Tabulka 7 – Nabídka CR

12 kulturních památek a 5 nehmotných památek UNESCO
Geopark UNESCO Český ráj
4 národní parky, 26 chráněných krajinných oblastí
více než 200 hradů a zámků, více než 33 lázní
více než 40 000 km turistických stezek, více než 44 000 km cyklostezek
cca 480 km lyžařských svahů, 1 800 hiposteze

Zdroj: discover central europe.eu

CzechTourism se zaměřila na atraktivitu České republiky a sestavila žebříček nejnavštěvovanějších atraktivit 2017. Tento žebříček bere v potaz jak zahraniční, tak domácí návštěvníky. Data byla získána sledováním návštěvnosti objektů.

Tabulka 8 – TOP 10 atraktivit České republiky 2017

Umístění	Atraktivita	Počet návštěvníků
1	Pražský hrad, Praha	2 377 600
2	Lanová dráha Petřín, Praha	2 066 000
3	Zoo Praha	1 445 100
4	Aquapalace Praha	835 900
5	Aqualand Moravia, Pasohlávky	721 000
6	Petřínská rozhledna, Praha	713 600
7	Starý hřbitov, Praha	675 000
8	Zoo Zlín	630 300
9	Zoo Dvůr Králové	518 400
10	Zoo Ostrava	507 000

Zdroj: CzechTourism 2017

Žebříček obsahuje 50 sledovaných atraktivit napříč republikou, a zároveň sleduje i nejnavštěvovanější atraktivitu jednotlivých krajů. V rámci celé republiky je na prvním místě Pražský hrad s 2 377 600 návštěvníky. Celkově první 10 atraktivit dominuje Praha a tato skutečnost je vysvětlována zejména zájmem zahraničních turistů o hlavní město. Na předních příčkách jsou také atraktivita pro rodiny s dětmi, jako jsou zoologické zahrady a aquaparky. Jihomoravskému kraji vévodí Aqualand Moravia v Pasohlávkách. Kraj Vysočina se v žebříčku umístila se svou zoologickou zahradou v Jihlavě s 316 700 návštěvníky. V rámci návštěvnosti světového dědictví UNESCO je na území nejvíce zastoupena Praha. Český Krumlov se umístil na 12. místě v žebříčku CzechTourism s 463,5 tis. návštěvníků. Státní zámek Lednice navštívilo 437,8 tis.

návštěvníků a celkově se umístil v žebříčku na 15. místě. Nejlepších 10 atraktivit napříč Českem ilustruje následující tabulka [28].

Nejnavštěvovanějšími kraji pak byli na prvním místě Středočeský, dále Jihočeský, Liberecký, Královehradecký a Jihomoravský [28].

Největší nárůst návštěvnosti zaznamenal Jihomoravský kraj, Moravskoslezský, Ústecký, Plzeňský a Karlovarský kraj [29].

Dále v roce 2017 navštívilo ČR 34,7 mil. zahraničních návštěvníků a jejich průměrná délka pobytu činila 4,29 dnů. Naopak rezidenti uskutečnili více než 90 miliónů cest v rámci domácího cestovního ruchu, a přes 11 miliónu cest do zahraničí, přičemž nejdelší délka pobytu v zahraničí činila průměrně 7,5 dnů [30].

Největší podíl zahraničních návštěvníků tvořili tyto zdrojové země: Německo, Slovensko, Polsko, Rusko, Čína, USA a zaznamenán byl nárůst návštěvníků z Ukrajiny a Tchaj-wanu [29]. Naopak Češi nejvíce cestovali do Chorvatska, Itálie, Řecka, Španělska, Rakouska a na Slovensko. Rakousko a Slovensko bylo zájmem zejména kratších cest [31].

Ve srovnání s předchozím rokem se počet delších pobytů snížil, a počet kratších cest se zvýšil o 10 %. Počet uskutečněných delších cest v rámci celé republiky činilo přes 8 mil. a počet kratších cest přes 20 mil [31].

Tabulka 9 – Počet rezidentů, kteří uskutečnili alespoň 1 cestu s přenocováním

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rezidenti	6 724 164	6 580 964	7 495 851	7 190 847	7 214 653	7 284 097
%	75,01	73,58	83,91	80,52	80,80	81,55

Zdroj: Eurostat 2018

Výše uvedená tabulka znázorňuje počty rezidentů, ve věku 15 a víc, jež uskutečnili alespoň jednu s přenocováním za osobním účelem, jak v rámci domácího i zahraničního cestovního ruchu. Vidíme, že v roce 2014 výrazně více rezidentů cestovalo. Dokresluje to ekonomickou situaci, kdy došlo k oživené ekonomiky, po přechozích letech v recesi. A následně dochází k stabilizaci a tendencí růstu.

V potaz je třeba vzít počet účastníků cestovního ruchu k počtu populace, jež vyjadřuje procentuální vyjádření. Vidíme, že v roce 2017 se na cestovním ruchu podílelo 81,55 % populace.

Tabulka 10 – Počet příjezdů rezidentů a nerezidentů do ubytovacích zařízení ČR

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nerezidenti	7 647 044	7 851 865	8 095 885	8 706 913	9 321 440	10 160 468
Rezidenti	7 451 773	7 555 806	7 491 191	8 488 637	9 067 413	9 840 093
Celkem	15 098 817	15 407 671	15 587 076	17 195 550	18 388 853	20 000 561

Zdroj: Eurostat 2018

Příjezdy rezidentů a nerezidentů do ubytovacích zařízení vykazují růstovou tendenci. Jednodenní návštěvníci v údajích nejsou zahrnuti. Ve sledovaných zařízeních bylo nejvíce návštěvníků z Německa, dále ze Slovenska a Ruska. Na regionální úrovni všechny kraje zaznamenali nárůst návštěvnosti v ubytovacích zařízeních kromě Vysočiny. Nejvíce se návštěvnost zvýšila v Jihomoravském a Plzeňském kraji.

d) Výdaje

Celkový objem výdajů, všech návštěvníků, kteří strávili dovolenou v Česku, za cestovní ruch dosáhl v České republice za rok 2017 přes 292 mld. Kč. Meziročně tak celkový objem výdajů vzrostl o 7,4 %. Saldo cestovního ruchu činilo 89 mld. Kč. Průměrná zahraniční cesta stála Čechy 13 140 Kč [30].

Tabulka 11 – Spotřební výdaje národního cestovního ruchu ČR v €

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Výdaje v EUR	4 021 645	3 971 539	3 606 171	3 915 265	4 393 860	5 003 415

Zdroj: Eurostat 2018

Spotřební výdaje za poslední 3 roky mají růstový trend. V roce 2014 se účastnilo cestovního ruchu největší procento populace, i přesto jsou výdaje v tomto roce nejnižší. Vysvětlit si to můžeme úspornými opatřeními obyvatel, kdy se ekonomika nacházela v recesi a teprve v tomto roce došlo k postupnému oživení, jež se ve spotřebních výdajích.

Tabulka 12 – Příjmy a výdaje z mezinárodního CR v mil. € v ČR

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
příjmy	6 363	5 870	5 744	6 102	6 364	6 797
výdaje	3 548	3 539	3 906	4 345	4 486	4 879
saldo	2 815	2 331	1 838	1 757	1 878	1 918

Zdroj: OECD 2018

V údajích nejsou zahrnuty příjmy z tuzemského cestovního ruchu. Zakládá se na metodice EBOPS 2010, kterou využívá ve svých analýzách „Tourism Trends and Policies 2018“ OECD. Hodnoty jsou jiné než u platební bilance cestovního ruchu ČR uvedené v tabulce níže.

Tabulka 13 – Platební bilance cestovního ruchu České republiky

Rok	2012	2013	2014	2015	2016
příjmy	146,0	137,8	141,8	149,0	154,2
výdaje	87,6	90,8	106,7	117,4	120,2
saldo	58,4	47,1	35,1	31,6	34,0

Zdroj: MMR, ČNB 2017

Platební bilance cestovního ruchu zveřejněná MMR dosahuje sice jiných hodnot, než je uvedeno v analýze provedené OECD, ale růstový a klesající trend salda je obdobný. Rok 2012 byl silnější, než následující 3 roky, které byly v poklesu a v roce 2016 dochází k opětovnému růstu.

2.3 Slovensko

Zodpovědnost za cestovní ruch na Slovensku má Ministerstvo dopravy a výstavby. Odbor cestovního ruchu je rozdělen do několika sekcí: registr organizací cestovního ruchu, poskytování dotací, legislativa a koncepční dokumenty, statistiky a analýzy, systém kvality služeb, marketing a propagace. Na rozhodování o cestovním ruchu se podílí také Slovenská agentura pro cestovní ruch, Slovakia Travel, a samosprávné území [35]. Slovensko taktéž spolupracuje s mezinárodními organizacemi cestovního ruchu. Spolupracuje v oblasti cestovního ruchu s Čínskou lidovou republikou. Monitoringem se zabývá Statistický úřad Slovenské republiky, který rovněž spolupracuje s Eurostatem.

Do roku 2020 běží koncepční dokument Strategie rozvoje cestovního ruchu a aktualizovaná marketingová strategie SACR. Cílem je posílit ekonomické přínosy cestovního ruchu, jako devizové příjmy, růst výdajů na domácí cestovní ruch, růst přidané hodnoty, zvýšení počtu přenocování, růst účasti na domácím a aktivním cestovním ruchu, posílení značky Slovenska.

Tabulka 14 – Základní údaje Slovenska

populace	5 450 421
HDP na obyvatele PPS	74%
míra nezaměstnanosti	6,40%
průměrná roční míra inflace	2,20%
průměrná hrubá mzda	992 €

Zdroj: ŠÚSR 2019

Slovensko zaznamenalo za rok 2018 nárůst obyvatel o skoro 7 000 obyvatel, celkový počet tak vzrostl na 5 450 421 v první polovině března 2019.

Průměrná hrubá měsíční mzda činí 992 € (1 € = 25,615 Kč ke dni 19. 03. 2019, ČNB), což je 25 410 Kč. Z V4 je to nejmenší průměrná mzda.

a) Hrubý domácí produkt

HDP na obyvatele, vyjádřené ve standardu kupní síly, tvořilo 74 %. A Slovensko se tak podílelo na tvorbě HDP Evropské unie svými 0,6 % a zaujímá tak 19. místo z celé EU, a zároveň z celé V4 si drží poslední příčku na tvorbě podílu HDP v EU. Nicméně za Slovenskem je ještě dalších 9 zemí, jejichž podíl byl ještě menší [21] a [32].

Míra inflace stoupla 2,5 % oproti loňskému roku, kdy míra inflace byla 1,4 %. Průměrná inflace EU je 1,9 % [24].

Saldo zahraničního obchodu za rok 2017 dosáhlo 2,452 mld. €, přičemž dovoz tvořil 77,446 mld. € a vývoz 79,898 €. Nicméně saldo zahraničního obchodu vykazuje klesající tendenci z důvodů stoupajícího meziročního nárůstu dovozu. Ten činil 8 %, kdežto meziroční růst vývozu byl pouze 6,9 %. Významným obchodním partnerem je pro Slovensko Německo, do kterého se nejvíce vyvezlo, ale zároveň se také z něho nejvíce importovalo. Mezi významné obchodní trhy patří také Česká republika a Polsko. Hlavní vývozní komoditou jsou motorová vozidla a dovozní komoditou jsou komunikační zařízení. Přímé zahraniční investice jsou nejvíce soustředěny do výroby, jako je strojírenství, automobilový průmysl, elektronický průmysl, energetika, potravinářství atd. Nejvýznamnější investor je Nizozemí, které má na Slovensku dceřiné společnosti jako je například Heineken [33].

Podle údajů Slovenského statistického úřadu podíl cestovního ruchu na HDP vzrostl meziročně o 1,3 %, celkově se tak podílel na tvorbě svými 3,1 %. Počet ubytovaných vzrostl o 6,7 %, přičemž domácí cestovní ruch převažuje nad zahraničním příjezdovým cestovním ruchem.

Tabulka 15 – Podíl CR Slovenska na světovém HDP

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Přímý podíl na HDP v %	2,3	2,3	2,4	2,4	2,6
Celkový podíl na HDP v %	5,8	5,9	6,1	6,2	6,3

Zdroj: výroční zprávy WTTC 2018

Vidíme růst vlivu cestovního ruchu na HDP. V roce 2017 se tak podílel přímo na tvorbě HDP 2,2 mld. € a celkově 5,4 mld. Pro srovnání v roce 2013 přímý vliv na HDP byl 1,7 mld. € a celkově 4,2 mld.

b) Zaměstnanost

Míra nezaměstnanosti na Slovensku je 6,4 % a zaujímá 35. místo v OECD. Slovensko jako jediná země V4 nedosahuje ani OECD průměru míry nezaměstnanosti, jež je 5,8 % [23]. V roce 2017 cestovní ruch přímo zaměstnáno 67 400 obyvatel. Celkově zaměstnával přes 155 tis. obyvatel. Pro srovnání v roce 2013 přímo bylo zaměstnaných 55 800 obyvatel a celkově 130 500 obyvatel.

Tabulka 16 – Podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Přímý podíl v %	2,4	2,4	2,5	2,5	2,7
Celkový podíl v %	5,6	5,8	6	6	6,1

Zdroj: výroční zprávy WTTC 2018

Podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti jak přímý, tak celkový se každým rokem zvyšuje a dle předpovědí tento růstový trend bude pokračovat.

c) Návštěvnost

Tabulka 17 – Nabídka cestovního ruchu

8 památek UNESCO
více než 23 lázní s více než 1 400 minerálních pramenů
více než 36 lyžařských středisek
9 národních parků
Geopark Novohrad-Nógrád
Bratislava se umístila na 9.místě v soutěži o nejlepší evropskou destinaci pro rok 2019

Zdroj: discover central europe.eu [27], [39], [34]

Aktivní cestovní ruch zahraničních návštěvníků je tvořen zejména Německem, Českou republikou, Polskem a Čínou. Dalším významným zdrojovým trhem je Rusko. Informace o aktivním zahraničním cestovním ruchu jsou zjišťovány výběrovým šetřením na hraničních přechodech a v turistických centrech. Naopak obyvatelé Slovenska nejčastěji cestují do Chorvatska, České republiky a Itálie [36].

Podle údajů Slovenského statistického úřadu počet ubytovaných vzrostl o 6,7 %, přičemž domácí cestovní ruch převažuje nad zahraničním příjezdovým cestovním ruchem.

Tabulka 18 – Počet rezidentů, kteří uskutečnili alespoň jednu cestu s přenocováním

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rezidenti	2 488 503	2 566 368	2 455 999	2 760 910	3 039 212	3 246 263
%	54,43	56,03	53,49	60,10	66,14	70,69

Zdroj: Eurostat 2018

Následující tabulka sleduje počet rezidentů ve věku od 15 a víc, kteří uskutečnili alespoň jednu cestu s přenocováním za osobním účelem. Vidíme, že rok 2013 zaznamenal vyšší nárůst. Tento rok je označen „b“ (break in time series) přerušovaná časová řada, zlom v časových řadách, neočekávaná změna, která znemožňuje dlouhodobější předpověď. Za poslední 3 roky můžeme vidět rostoucí trend. Poslední řádek reflektuje 70,69 % účast populace na cestovním ruchu za rok 2017.

Tabulka 19 – Počet příjezdů rezidentů a nerezidentů do ubytovacích zařízení

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nerezidenti	1 510 699	1 652 786	1 459 974	1 700 746	1 995 812	2 129 507
Rezidenti	2 219 663	2 350 314	2 229 662	2 573 289	2 948 498	3 158 266
Celkem	3 730 362	4 003 100	3 689 636	4 274 035	4 944 310	5 287 773

Zdroj: Eurostat 2018

Tabulka ukazuje příjezdy rezidentů a nerezidentů dané země do ubytovacích zařízení. Jednodenní návštěvníci nejsou zahrnuti. Rok 2014 zaznamenal patrný pokles příjezdů, následují roky dochází k růstu.

d) Výdaje

Podle slovenského statistického úřadu průměrné výdaje na dlouhodobé cesty v rámci národního cestovního ruchu činily v roce 2017 průměrně 207 €. Výdaje na zahraniční dlouhodobé cesty průměrně činily přes 600 €.

Tabulka 20 – Příjmy a výdaje z mezinárodního CR v mil. € na Slovensku

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
příjmy	x	1 963	1 924	2 239	2 538	2 665
výdaje	x	1 901	1 945	2 043	2 186	2 296
saldo	x	62	-21	196	352	369

Zdroj: OECD 2018

Podle metodiky OECD platební bilance za rok 2017 vrostla na 369 mil. €. Údaje za rok 2012 organizace nemá k dispozici. V statistikách nejsou zahrnuty příjmy z domácího cestovního ruchu. Rok 2012 zaznamenal významný pokles. Avšak podle platební bilance zveřejněné ministerstvem dopravy a výstavby jsou údaje zcela jiné.

Tabulka 21 – Platební bilance cestovního ruchu na Slovensku v mil. €

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
příjmy	1 789,0	1 924,5	1 940,6	2 191,7	2 482,8	2 587,8
výdaje	1 666,3	1 782,0	1 859,8	1 917,2	2 022,6	2 125,2
saldo	122,7	142,5	80,8	274,5	460,3	462,6

Zdroj: mindop.sk 2018

Při srovnání předchozích údajů, lze pozorovat, že i přes rozdílnost údajů, pokles a růst je stejný. V roce 2014 došlo k rapidnímu poklesu salda, rok poté k opětovnému nárůstu a mezi rokem 2016 a 2017 je menší nárůst. Saldo platební bilance za rok 2017 podle Eurostatu činilo 468 mil. €.

Tabulka 22 – Spotřební výdaje národního cestovního ruchu v €, Slovensko

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Výdaje v EUR	2 419 841	1 774 526b	1 817 972	2 263 040	2 315 696	2 736 816

Zdroj: Eurostat 2018

Spotřební výdaje cestovního ruchu posledních 5 let postupně rostou. Data z roku 2013 obsahují přerušovanou časovou řadu. V tomto roce výdaje podstatně klesly a veličiny z roku 2012 bylo dosaženo až po 5 letech, tedy v roce 2017.

2.4 Maďarsko

V roce 2016/2017 došlo k administrativním změnám. Zodpovědnost za cestovní ruch byla přemístěna z ministerstva financí na ministerstvo pro národní rozvoj. Pod záštitou ministerstva pro národní rozvoj je HTA, Hungarian Tourism Agency, maďarská agentura pro cestovní ruch, která zajišťuje tvorbu strategií rozvoje a následnou implementaci. Zaměřuje se na propagaci a marketingovou komunikaci Maďarska jako destinace ve světě i na domácím trhu. Spolupracuje s jednotlivými regiony a jejich veřejnou správou. Zabývá se monitoringem a analýzami trendů v cestovním ruchu a jejich dopady na Maďarsko. HTA má také zahraniční reprezentativní zastoupení. Jedním z cílů je i trvale udržitelný rozvoj.

Od léta 2017 za mezinárodní cestovní ruchu také zodpovídá ministerstvo zahraničních věcí a obchodu. Zodpovídá za mezinárodní vztahy cestovního ruchu, spolupracuje s mezinárodními organizacemi cestovního ruchu. Tvorba bilaterálních smluv, regionální a multilaterální spolupráce.

Vláda v roce 2017 přijala Strategii pro rozvoj cestovního ruchu do roku 2030. Strategie identifikuje globální trendy a výzvy a klade si je za cíl. Cílem je udržitelný ekonomický růst, integrace nových regionů jako turistické destinace, autenticita zážitků, kvalita poskytovaných služeb, rozvoj národní značky, podpora patriotismu, ochrana národních hodnot, monitoring a analýzy rozvoje turismu, digitalizace. Vláda poskytla finanční prostředky ve výši 574,6 mld. HUF na naplnění Strategie, a získala prostředky z Evropských fondů v hodnotě 262,18 mld. HUF. Cílem je také zvýšit podíl cestovního ruchu na HDP na 16 % [40] a [41].

Tabulka 23 – Základní údaje Maďarska

populace	9 797 561
HDP na obyvatele PPS	66%
míra nezaměstnanosti	4,2%
průměrná roční míra inflace	2,4%
průměrná hrubá mzda	324 400 HUF

Zdroj: KHS 2019

Průměrná hrubá měsíční mzda činí 324 400 HUF (100 HUF = 8,147 Kč, ke dni 19. 03. 2019, ČNB), jež přepočtem na koruny dělá 26 428 Kč. A v rámci V4 si drží 3. příčku [37].

a) Hrubý domácí produkt

Maďarsku se ekonomicky daří poslední roky. V roce 2017 dosáhlo HDP meziročního růstu 3,2 % a tím převyšovalo průměr růstu ostatních zemí EU, nicméně celkově je HDP stále nejnižší z V4 se svými 66 % na obyvatele v standardu kupní síly.

Maďarsko se podílelo na tvorbě HDP EU svými 0,8 % a zaujímá tak 18. místo z celé EU a spolu s dalšími 10 zeměmi nedosáhlo ani 1 %. Avšak o příčku níže je Slovensko [21]. Podle předpovědí má pro rok 2019 očekávat růst o 3,5 % [37].

Míra inflace oproti předchozím rokům zase stoupla na 2,4 %, přičemž průměr EU je 1,9 % [24]. Dle předpovědí se očekává růst inflace na 3,2 %.

Export dosáhl v roce 2017 rekordních 100 mld. €. A meziročně se tak export zvýšil o 8,4 %. Saldo platební bilance činilo 8,2 mld. € [38].

Hlavními exportními komoditami jsou dopravní prostředky, chemikálie, zemědělské produkty, víno. Nejsilnějším obchodním partnerem Maďarska je Německo.

Podle analýz HTA bylo saldo platební bilance za rok 2017 bylo přes 3 mld. € a podíl na tvorbě HDP je 1,8 %.

Tabulka 24 – Podíl cestovního ruchu na světovém HDP

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Přímý podíl na HDP v %	4,1	3,9	4,0	4,1	2,4
Celkový podíl na HDP v %	10,6	10,3	10,4	10,5	8,0

Zdroj: výroční zprávy WTTC 2018

Údaje reflektují vliv na světovou ekonomiku. V roce 2014 došlo k poklesu. Tento pokles byl zaznamenán i na národní úrovni, avšak o rok dříve tedy v roce 2013, kdy podíl spadl na 2 %. V předchozích letech byl podíl 2,2 % a 2,3 %. V roce 2017 je podíl na globální úrovni pouhé 2,4 %, avšak na národní úrovni je podíl na tvorbě HDP 2,6 %.

b) Zaměstnanost

Míra nezaměstnanosti klesla oproti předchozím rokům na 4,2 %, a v OECD si drží 10. místo. Podle předpovědí pro rok 2019 by míra nezaměstnanosti měla klesnout na 3,7 % až 3,5 % [24].

Dle TSA Maďarska je v cestovním ruchu zaměstnáno zhruba 428 tis. obyvatel, čímž se podílí 10 % na tvorbě celkové zaměstnanosti [43].

Tabulka 25 – Podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Přímý podíl v %	5,8	5,6	5,8	6,0	3,5
Celkový podíl v %	10,0	9,8	10,1	10,3	7,3

Zdroj: výroční zprávy WTTC 2018

Na základě metodiky vidíme, že přímý podíl cestovního ruchu na světové zaměstnanosti tvořil za poslední 3,5 % a celkový 7,3 %. Podle údajů HTA podíl cestovního ruchu na národní zaměstnanosti za poslední rok byl 10 %. Přímě zaměstnával 156 900 obyvatel a celkově přes 323 tis. obyvatel dle WTTC TSA. Podle oficiálního TSA, zveřejněného maďarským statistickým úřadem (KSH) však zaměstnával přes 428 tis. obyvatel. Podle

předpovědí WTTC a HTA počet zaměstnaných v tomto odvětví se má postupně zvyšovat v následujících letech.

c) Návštěvnost

Tabulka 26 – Nabídka cestovního ruchu

9 památek UNESCO
10 národních parků
cca 150 lázní a největší jeskynní lázně v celé Evropě
největší evropské termální jezero Hévíz
Balaton - největší jezero ve střední Evropě
Vinařská turistika, hudební festivaly
Geopark Bakony-Balaton, Novohrad-Nógrád
Budapešť byla zvolena nejlepší destinací v Evropě v roce 2019

Zdroj: [27], [39]

Podle statistik Eurostatu do Maďarska nejčastěji cestovali občané z Německa, Velké Británie, České republiky, Polska, Rumunska a Itálie. Naopak Maďaři jezdí nejčastěji do Chorvatska, Německa a Rakouska [42]. Podle HTA se zvýšil v roce 2018 počet návštěvníků z Kanady, Spojených států amerických, Číny a Španělska [36].

Tabulka 27 – Počet rezidentů, kteří uskutečnili alespoň jednu cestu s přenocováním

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rezidenti	4 354 928	4 318 166	4 482 218	4 523 655	4 728 742	4 791 341
%	52,00	51,68	53,03	52,96	55,21	56,64

Zdroj: Eurostat 2018

Následující tabulka sleduje počet rezidentů ve věku od 15 a víc, kteří uskutečnili alespoň jednu cestu s přenocováním za osobním účelem, jak v rámci domácího i zahraničního cestovního ruchu vidíme, že počet zúčastněných každým rokem roste a na účasti se podílí více než polovina populace země.

Tabulka 28 – Počet příjezdů rezidentů a nerezidentů do ubytovacích zařízení

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nerezidenti	4 163 641 b	4 387 692	4 617 751	4 928 511	5 301 843	5 650 077
Rezidenti	4 644 511 b	4 929 753	5 515 165	5 984 739	6 346 301	6 809 296
Celkem	8 808 152 b	9 317 445	10 132 916	10 913 250	11 648 144	12 459 373

Zdroj: Eurostat 2018

Jednodenní návštěvníci nejsou zahrnuti. Rok 2012 obsahuje přerušovanou časovou řadu. Můžeme pozorovat růstový trend, kdy se počet příjezdů do ubytovacích zařízení každým rokem zvyšuje.

d) Výdaje

Příjmy hotelů se oproti roku 2017 zvýšily o 9,3 %, překročily tak 510 mld. HUF. Počet přenocování se zvýšil více než o milion a dosáhl tak téměř 31 mil. HUF. Více než 6 mil. obyvatel strávilo dovolenou v tuzemsku.

Tabulka 29 – Příjmy a výdaje z mezinárodního CR v mil. v € v Maďarsku

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
příjmy	4 790	5 030	5 638	6 248	6 750	7 441
výdaje	1 914	1 905	2 040	2 214	2 471	2 626
saldo	2 876	3 125	3 598	4 034	4 279	4 815

Zdroj: OECD 2018

Příjmy z cestovního ruchu se každým rokem postupně zvyšují. Během posledních 5 let se skoro zvýšili o jednu tolik. Podle Eurostatu za rok 2017 bylo saldo platební bilance 3 308 mil. €, tedy přes 3 mld. €.

Tabulka 30 – Spotřební výdaje národního cestovního ruchu v € v Maďarsku

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Výdaje v EUR	2 076 546	2 029 539	2 398 365	2 554 847	2 749 095	3 000 947

Zdroj: Eurostat 2018

Z dlouhodobého hlediska vykazují spotřební výdaje růstový trend. Opět vidíme, že rok 2013 byl slabší než předchozí rok, což reflektuje ekonomickou situaci v EU.

2.5 Polsko

Cestovní ruch v Polsku spadá pod ministerstvo sportu a turismu. Současným strategickým nástrojem je Program pro rozvoj cestovního ruchu do roku 2020. Cílem je zvýšení kvality poskytovaných služeb, rozvoj technologií v cestovním ruchu, implementace e-slужeb, inovace, moderní komunikační technologie, zvýšení konkurenceschopnosti v EU, udržitelný ekonomický rozvoj skrze cestovní ruch, propagace. Pod ministerstvo spadá Polská organizace cestovního ruchu (Polish Tourism Organisation), zkráceně PTO. Mezi hlavní aktivity PTO patří: propagace Polska jako atraktivní destinace, rozvoj domácího a mezinárodního cestovního ruchu, plánování rozvoje turistické infrastruktury. Spolupracuje s regionálními a místními turistickými organizacemi. Samosprávy jsou zodpovědné za registrování kempů, poskytovatelů ubytování, kontrolu ubytovacích zařízení a udělování případných sankcí.

Tabulka 31 – Základní údaje Polska

populace	38 412 000
HDP na obyvatele PPS	68%
míra nezaměstnanosti	6,1%
průměrná roční míra inflace	2%
průměrná hrubá mzda	4949,42 PLN

Zdroj: GUS 2019

Populace Polska v první polovině března 2019 dosahovala 38 434 000 obyvatel. Podle předpovědí se populace nemá výrazně zvyšovat. Průměrná hrubá měsíční mzda činí 4 931,8 PLN (1 PLN = 5,96 Kč, ke dni 19. 03. 2019, ČNB), přepočítáno na koruny 29 393 Kč, z V4 zaujímá 2. místo.

a) Hrubý domácí produkt

Polsko dosahuje 68 % HPD v standardu kupní síly průměru zemí eurozóny. Meziroční růst byl 3,8 % pro rok 2017. Na tvorbě HDP EU se podílí svými 3 %, celkově tedy zaujímá 8. místo ze všech zemí EU, a zároveň si drží prvenství z celé V4. Podle prognóz má HDP vzrůst o 3 % pro rok 2019 [21].

Míra inflace se pohybovala okolo 1,9 % a tak se držela průměru EU inflace. Na základě předpovědí má inflace mírně růst [24].

Saldo platební bilance vývoz a dovoz za rok 2017 činilo zhruba kolem 203 mld. €, přičemž vývoz vzrostl o 6,4 % a dovoz o 8,6 % [45].

Polsko je atraktivní zemí pro zahraniční investory. Je středem zájmů investorů nejen z celé Evropy. Je považováno za bezpečnou investici. Od otevření se trhu disponuje Polsko přes 2400 zahraničních investorů. Mezi hlavní investory patří Nizozemí, Německo, Lucembursko a Francie [46].

Tabulka 32 – Podíl cestovního ruchu na světovém HDP Polska

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Přímý podíl na HDP v %	2,1	1,7	1,7	1,8	1,9
Celkový podíl na HDP v %	5,3	4,4	4,3	4,5	4,5

Zdroj: výroční zprávy WTTC 2018

Lze pozorovat stejný trend u přímého i celkového podílu na světovém HDP. I na národní úrovni došlo k poklesu podílu v roce 2014 a 2015, kdy podíl činil 1,8 %. Následně došlo k oživení a podíl na národním HDP byl 1,9 % tedy stejný jak podíl na světovém HDP. Podle analýz Eurostatu byl podíl na tvorbě HDP 1,8 % za rok 2017.

b) Zaměstnanost

Míra nezaměstnanosti oproti předchozím rokům klesla na 6,1 %, v OECD svými procenty zaujímá 17. místo. Podle předpovědí by měla klesnout na 4,8 % až 4 % [23] a [44].

Tabulka 33 – Podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti Polska

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
Přímý podíl v %	2,2	1,7	1,7	1,9	2,0
Celkový podíl v %	5,1	4,3	4,3	4,5	4,5

Zdroj: výroční zprávy WTTC 2018

Výše uvedené údaje ilustrují přímý a celkový vliv na zaměstnanosti ve globálním měřítku. V roce 2017 bylo zaměstnaných v cestovním ruchu přímo 332 tis. obyvatel a celkově přes 738 tis. obyvatel. I přestože vliv cestovního ruchu na zaměstnanost se v relativních proměnných mění, tedy roste a klesá a postupně roste. Reálné počty zaměstnaných osob postupně rostou. V roce 2013 bylo zaměstnaných přímo přes 284 tis. obyvatel a celkově přes 660 tis. Při porovnání podílu na zaměstnanosti s podílem na HDP v předchozí tabulce, vidíme jasnou závislost mezi proměnnými.

c) Návštěvnost

Tabulka 34 – Nabídka cestovního ruchu

15 památek UNESCO
přes 400 hradů, z některých se stali muzea
23 národních parků, 108 chráněných krajinných oblastí
více než 1 000 jezer, 700 km písčitých pláží Baltského moře, vodní sporty jako je kitesurfing, jachting a další.
více než 49 000 km turistických tras, 18 000 cyklostezek
cca 400 km lyžařských sjezdovek, alpinismus, podmínky pro golf
více než 240 lázeňských resortů, nákupní centra, kulturní a hudební festivaly
v rámci o nejlepší evropské destinace se Gdaňsk umístil na 3. místě a porazil tak Paříž, Řím a Athény pro rok 2018.
za rok 2019 se za Polsko v žebříčku o nejlepší evropskou destinaci umístila Poznaň na 5.místě

Zdroj: discover central europe.eu, european best destinations.com [27], [39]

Návštěvnost Polska se oproti roku 2016 zvedla o 4,5 %. Napomohli tomu i dvě velké akce, které přilákali návštěvníky, a to Světové dny mládeže a šampionát v mužské házené. Celkový počet návštěvníků byl přes 18,3 mil. podle PTO. Téměř každý třetí příjezd ze čtyř byl uskutečněn rezidentem z EU. Nejčastěji do Polska přijížděli rezidenti

ze sousedících států a Spojených států amerických. Poláci nejvíce cestovali do České republiky, Španělska, Řecka, Velké Británie, Itálie a Německa [36].

Tabulka 35 – Počet rezidentů, kteří uskutečnili alespoň jednu cestu s přenocováním

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rezidenti	15 660 000	17 050 000	17 199 994	17 447 589	18 375 208	19 180 052
%	47,84	52,11	53,12	54,10	56,75	59,24

Zdroj: Eurostat 2018

Následující tabulka sleduje počet rezidentů ve věku od 15 a víc, kteří uskutečnili alespoň jednu cestu s přenocováním za osobním účelem, jak v rámci domácího i zahraničního cestovního ruchu. Z tabulky je patrné, že počet zúčastněných každým rokem roste a na účasti se podílí více než polovina populace země.

Tabulka 36 – Počet příjezdů rezidentů a nerezidentů do ubytovacích zařízení, Polsko

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nerezidenti	4 979 294	5 242 972	5 470 335	5 689 570	6 378 793	6 803 667
Rezidenti	17 656 094	18 158 166	19 613 643	21 252 486	23 729 515	25 185 677
Celkem	22 635 388	23 401 138	25 083 978	26 942 056	30 108 308	31 989 344

Zdroj: Eurostat 2018

Jednodenní návštěvníci nejsou zahrnuti. Lze pozorovat postupný růst příjezdů návštěvníků do ubytovacích zařízení. Během 5 let se počet návštěvníků zvýšil téměř o 10 milionů.

d) Výdaje

Příjmy ze zahraničního cestovního ruchu se zvýšily oproti roku 2016 o 3,3 % a dosáhli téměř ke 33 mld. PLN. Více než 10 mld. pocházelo z Německa a Spojené státy americké vytvořili 2,7 mld. PLN. Podle analýzy ministerstva sportu a turismu celkové příjmy cestovního ruchu za rok 2017 vrostly na 116,7 mld. PLN, čímž se odvětví podílelo na tvorbě HDP 5,9 % [44].

Tabulka 37 – Příjmy a výdaje z mezinárodního CR v mil. v € v Polsku

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
příjmy	9 271	9 377	9 723	10 222	10 874	12 428
výdaje	7 123	6 894	7 183	7 676	7 770	8 425
saldo	2 148	2 483	2 540	2 546	3 104	4 003

Zdroj: OECD 2018

Saldo platební bilance dle OECD postupně roste. Výdeje v roce 2013 byly menší než v předchozím roce, což reflektuje ekonomickou situaci téhož doby. Saldo platební bilance podle Eurostatu činilo 3 460 mil. €.

Tabulka 38 – Spotřební výdaje národního cestovního ruchu v Polsku v €

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Výdaje v EUR	15 489 342	13 802 410	9 120 319b	10 063 889	10 939 430	12 512 569

Zdroj: Eurostat 2018

Od roku 2012 došlo k poklesu dva po sobě jdoucí roky. Údaje za rok 2014 obsahují přerušovanou časovou řadu. V roce 2015 dochází k pozvolnému růstu.

3 Komparace

V této kapitole jsou vymezeny a porovnány zvolené ekonomické ukazatele cestovního ruchu mezi jednotlivými zeměmi, a to hrubý domácí produkt, zaměstnanost, návštěvnost a výdaje vynaložené na cestovní ruch. Všechny ukazatele zachycují vývoj v rozmezí let 2012 až 2018, tedy alespoň vývoj pěti po sobě jdoucích let.

3.1 Hrubý domácí produkt

Po porovnání vlivu cestovního ruchu jednotlivých zemí na tvorbě HDP byla zvolena metodika neoficiálního TSA zveřejněného WTTC, jež hodnotí podíl jednotlivých zemí na světovém HDP. Pro lepší porozumění je uveden přímý i celkový podíl cestovního ruchu na HDP, jejichž rozdílné hodnoty mohou změnit postavení porovnávaných zemí.

Tabulka 39 – Přímý podíl zemí V4 na světové HDP vyjádřený v %

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	2,9	2,6	2,5	2,5	2,6
SK	2,3	2,3	2,4	2,4	2,6
HU	4,1	3,9	4,0	4,1	2,4
PL	2,1	1,7	1,7	1,8	1,9

Zdroj: výroční zprávy WTTC 2018

Tabulka vyobrazená výše znázorňuje přímý podíl cestovního ruchu V4 v porovnání se světovými ekonomikami. Relativně vyjádřený podíl bere v potaz velikost populace jednotlivých zemí.

Mezi lety 2013 a 2014 můžeme pozorovat propad přímého podílu HDP u všech analyzovaných zemí, tento trend se stabilizuje v následujícím roce a od roku 2016 vidíme opět procentuální růst. V roce 2017 tato tendence pokračuje vyjma Maďarska, kde vidíme pokles. Neznamená to, že by se však cestovnímu ruchu zemí V4 nedařilo. Od roku 2013 přímý podíl cestovního ruchu na HDP vyjádřený v peněžních jednotkách zemí V4 zvyšoval. Propady, jež ilustruje tabulka, značí změnu postavení zemí V4 na světovém trhu. V kostce řečeno, jiným zemím se dařilo z hlediska cestovního ruchu lépe.

Tabulka 40 – Celkový podíl zemí na V4 na světové HDP vyjádřený v %

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	8,4	8,0	7,7	7,8	7,8
SK	5,8	5,9	6,1	6,2	6,3
HU	10,6	10,3	10,4	10,5	8,0
PL	5,3	4,4	4,3	4,5	4,5

Zdroj: výroční zprávy WTTC 2018

Přehled výše předkládá celkový podíl zemí V4 na světovém HDP, pro rekapitulaci, tento podíl zahrnuje podíly přímé, nepřímé a indukované. Při srovnání s předešlou tabulkou vidíme, že růstový a klesající trend je stejný. Česká republika v roce 2014 a 2015 zaznamenala pokles a následně dochází ke stabilizaci. Je tedy patrné, že se tendence nijak významně neodchyluje. První místo stále zaujímá Maďarsko, druhé místo Česká republika, pak Slovenská republika a na poslední příčce je Polsko. Odchyluje se však celkový podíl od přímého podílu. Například v Maďarsku je celkový podíl za rok 2017 třikrát takový co přímý podíl a v České republice téměř dvakrát takový.

Jak již bylo uvedeno v předchozí tabulce č. 39, celkový podíl cestovního ruchu na HDP je vyjádřený relativně, což znamená, že bere v potaz velikost populace jednotlivých zemí. Kdyby byli údaje vyjádřeny v reálných cenách, pořadí by se zcela změnilo. První by bylo Polsko, které vydělalo nejvíce, poté Česká republika, Maďarsko, Slovensko.

Metodika WTTC hodnotí jednotlivé země (celkem 185 zemí) na základě velikosti celkového podílu cestovního ruchu na světovém HDP.

3.2 Zaměstnanost

Pro měření vlivu cestovního ruchu zemí V4 na zaměstnanosti byla zvolena metodika neoficiálního satelitního účtu WTTC a metodika Eurostatu, která využívá klasifikace ekonomických činností NACE. Znázorněn je přímý i celkový podíl na světovou zaměstnanost a posléze postup při počtu zaměstnaných v cestovním ruchu dle Eurostatu.

Tabulka 41 – Přímý podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti v %

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	5,0	4,9	4,1	4,3	4,4
SK	2,4	2,4	2,5	2,5	2,7
HU	5,8	5,6	5,8	6,0	3,5
PL	2,2	1,7	1,7	1,9	2,0

Zdroj: výroční zprávy WTTC 2018

Uvedená data se zakládají na metodice WTTC. Stejně jako v tabulkách č. 39 a č. 40 je podíl vyjádřený relativně a v porovnání se světovými ekonomikami.

Vidíme, že trend přímého podílu na zaměstnanosti je podobný jako u podílu na HDP (tabulka č. 39). Můžeme tedy určit závislost mezi podílem (přímým i celkovým) HDP na podílech cestovního ruchu v celkové zaměstnanosti analyzovaných zemí. Z dlouhodobého hlediska si prvenství drží Maďarsko, následované Českou republikou, Slovenskem a Polskem, které je na poslední příčce.

Stejně jako podíl na tvorbě HDP vyjádřený v peněžních jednotkách se v zemích V4 rok od roku zvyšoval, tak i počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu se od roku 2013 zvyšoval. Změny přímého podílu CR na světové zaměstnanosti značí to, že změnu postavení zemí na světovém trhu.

Tabulka 42 – Celkový podíl cestovního ruchu na světové zaměstnanosti v %

Rok	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	10,4	9,0	9,1	9,3	9,4
SK	5,6	5,8	6,0	6,0	6,1
HU	10,0	9,8	10,1	10,3	7,3
PL	5,1	4,3	4,3	4,5	4,5

Zdroj: výroční zprávy WTTC 2018

Výše uvedená tabulka zahrnuje celkový (tzn. přímý, nepřímý a indukovaný) podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti. Pořadí zůstává neměnné, první místo drží Maďarsko, poté Česká republika, Slovenská republika a nejmenší podíl má Polsko.

Vidíme, že celkový podíl České republiky na zaměstnanosti v roce 2013 a 2014 je jednou takový co přímý podíl. Protože při srovnání počtu zaměstnaných osob přímo v cestovním ruchu v roce 2014 bylo zaměstnáno přes 211 tis. osob a celkově bylo zaměstnáno přes 449 tis. osob. Rozdíly mezi přímou a celkovou zaměstnaností v cestovním ruchu tedy korelují s rozdíly v počtu zaměstnaných osob.

Pro budoucí výpočty je třeba uvést celkovou zaměstnanost v jednotlivých zemích za alespoň posledních 5 let, tento přehled nalezneme níže.

Tabulka 43 – Počet zaměstnaných obyvatel od 15 let do 64 let

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	4 890 000	4 937 100	4 974 300	5 041 900	5 138 600	5 221 600
SK	2 329 000	2 329 200	2 363 100	2 424 000	2 492 100	2 530 700
HU	3 827 200	3 892 800	4 100 800	4 210 500	4 351 600	4 421 400
PL	15 590 700	15 568 000	15 861 500	16 083 900	16 196 000	16 422 700

Zdroj: Eurostat 2018

Zahrnutí jsou zaměstnaní obyvatelé daného státu od 15 do 64 let. Ve zkoumaném časovém rozpětí, tzn. v letech 2012 až 2017, můžeme pozorovat rostoucí zaměstnanost v každé zemi V4. Tento fakt můžeme přisoudit hospodářské prosperitě a rostoucím ekonomikám. Nyní se podíváme na metodiku zaměstnanosti podle klasifikace NACE, kterou využívá Eurostat.

Tabulka 44 – Zaměstnanost dle NACE, sekce I

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	177 500	178 500	195 200	197 200	183 000	172 600
SK	97 200	112 600	119 200	114 800	113 900	105 400
HU	164 700	161 800	171 800	188 400	197 700	193 300
PL	346 400	330 000	333 900	340 000	376 200	384 800

Zdroj: Eurostat 2018

Výše vidíme počet zaměstnaných v odvětví cestovního ruchu, jež se zakládá na klasifikaci ekonomických činností NACE, údaje se týkají pouze sekce I – ubytování, stravování a pohostinství.

Jak již bylo řečeno, metodika Eurostatu zachycuje cestovní ruch v několika sekcích klasifikace. Je třeba vzít v potaz i služby cestovních kanceláří, agentur, které se nachází v sekci N, administrativní a podpůrné činnosti, a to v oddílu 79. Zaměstnanost v CK, CA a v souvisejících službách znázorňuje následující tabulka.

Tabulka 45 – Počet zaměstnaných NACE N79 – CA a CK a související služby

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	14 100	17 100	15 500	14 100	14 200	12 800
SK	4 400	3 600	2 900*	4 100	3 300	4 100
HU	6 200	7 400	10 400	7 700	7 000	8 600
PL	23 100	20 800	24 500	20 600	24 300	21 900

Zdroj: Eurostat 2018

Rok 2014 pro Slovensko je označen hvězdičkou, což značí, že data mají nízkou spolehlivost.

Zaměstnanost v administrativních a podpůrných činnostech (NACE N79) cestovního ruchu nemá takové zastoupení jako kategorie NACE I, avšak zaujímá bezesporu své místo na podílu zaměstnanosti. Součet obou zmíněných, tzn. NACE I a NACE N79, ilustrují údaje níže.

Tabulka 46 – Počet zaměstnaných NACE I a N79

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	191 600	195 600	210 700	211 300	183 000	185 400
SK	101 600	116 200	122 100*	118 900	117 200	109 500
HU	170 900	169 200	182 200	196 100	204 700	201 900
PL	369 500	350 800	358 400	360 600	400 500	406 700

Zdroj: Eurostat 2018

Rok 2014 pro Slovensko zachycuje data s nízkou spolehlivostí. Růst počtu zaměstnaných sledujeme jen u Polska. Česká republika zaznamenala pokles počtu zaměstnaných během posledních 2 let a stejný trend lze pozorovat i v Maďarsku.

Abychom dostali co nejvěrnější obraz o vlivu na zaměstnanost je optimální přičíst k tabulce č. 46 také NACE R – kulturní služby, sportovní a rekreační zařízení a NACE H – dopravu, avšak očištěnou o přepravu zboží a výrobků. S dopravou pasažérů souvisí také pronájem zařízení pro osobní dopravu, i to by se mělo přičíst. Bohužel tyto data pro vybrané země v požadovaném časovém intervalu nebyla dostupná. Pokud by však data byla k dispozici a zahrnuta konečné hodnoty by se lišily od výše uvedených v tabulce. TSA České republiky zahrnuje ve svém modulu zaměstnanosti v cestovním ruchu také dopravu pasažérů i kulturní, sportovní a rekreační služby a zařízení, a dle jeho údajů bylo v roce 2017 zaměstnaných v cestovním ruchu v České republice přes 238 tis. lidí. Na tomto příkladu vidíme, jak je důležité pojmut, co nejširší kontext.

Počet zaměstnaných v cestovním ruchu se podle metodiky WTTC od roku 2013 v zemích V4 zvyšuje, a to jak zaměstnanost přímá, tak celková.

Abychom získali podíl přímých účinků cestovního ruchu na zaměstnanosti vyjádříme poměr mezi celkovou zaměstnaností a zaměstnaností v konkrétním odvětví (NACE I a NACE N79), což ukazují údaje níže.

Tabulka 47 – Podíl cestovního ruchu na tuzemskou zaměstnanosti v %

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	3,9	4,0	4,2	4,2	3,6	3,6
SK	4,4	5,0	5,2*	4,9	4,7	4,3
HU	4,5	4,3	4,4	4,7	4,7	4,6
PL	2,4	2,3	2,3	2,2	2,5	2,5

Zdroj: Eurostat 2018, zpracování vlastní

Na Slovenku v České republice pozorujeme vzrůst, který od roku 2016 začne propadat. V Polsku a Maďarsku je podíl poměrně stabilní, nepozorujeme takové rozdíly v hodnotách, jako u předešle zmíněných státech. Lze pozorovat závislost s počty zaměstnaných v předchozí tabulce (č. 46), kdy růst a pokles podílu zaměstnanosti je závislý na počtu zaměstnaných. Lze pozorovat, že i když Polsko zaznamenalo nejvyšší počet zaměstnaných osob v cestovním ruchu, neznamená to nutně, že dosahuje největšího podílu na celkové zaměstnanosti. V potaz se musí vzít rozdíl ve velikosti populace a tím pádem i celkové zaměstnanosti jednotlivých zemí.

Jak již bylo uvedeno výše, pokud by byly zahrnuty počty zaměstnaných v NACE-R a NACE-H: doprava pasažérů, konečný podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti by vykazoval jiné hodnoty. Podle TSA České republiky, kde jsou i tyto sekce NACE zahrnuty, podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti činil 4,5 % v roce 2017.

Je nutné si uvědomit, že metodika WTTC, která byla uvedena již výše v této kapitole, znázorňuje podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti z hlediska světové ekonomiky. Metodika Eurostatu reflektuje podíl zaměstnanosti cestovního ruchu na poli trhu domácího. Proto nám tyto dva různé přístupy k problematice mohou udávat rozdílné závěry.

3.3 Návštěvnost

V této podkapitole se budeme soustředit na ukazatelé návštěvnosti, jako je účast populace na cestovním ruchu, počtu ubytovacích zařízení nebo nejčastější destinace v rámci Visegrádské čtyřky. Společným znakem napříč Evropou je průměrně strávená doba dovolené v délce jednoho týdne. Více než 1 cesta ze 4 v rámci EU je uskutečněna v červenci nebo srpnu.

Průměrný počet nocí strávených v České republice je 2,7; na Slovensku 2,9; v Maďarsku 2,5; a v Polsku 2,6 nocí. Lze pozorovat společný trend, kdy průměrný počet strávených nocí v zemích V4 činí 2,67. Níže nalezneme 3 nejvýznamnější partnery v rámci aktivního a pasivního cestovního ruchu z hlediska příjmů a výdajů.

Tabulka 48 – Příjezdový a výjezdový cestovní ruch v zemích V4

	Aktivní CR	Pasivní CR
CZ	Německo	Chorvatsko
	Rusko	Slovensko
	Asie	Itálie
SK	Česká republika	Chorvatsko
	Německo	Česko
	Polsko	Itálie
HU	Německo	Německo
	Spojené království	Rakousko
	Rakousko	Chorvatsko
PL	Německo	Německo
	Spojené království	Spojené království
	Ukrajina	Itálie

Zdroj: Eurostat 2018

Nejvýznamnější zdrojovou zemí je Německo, které je významným partnerem i z hlediska pasivního CR zemí V4. Výjezdový cestovní ruch je totožný pro Českou republiku a Slovensko, kde figuruje Itálie, Chorvatsko a mezisousedské návštěvy mezi oběma státy.

Pro Českou republiku je z hlediska aktivního cestovního ruchu důležitým partnerem také Polsko, jen v roce 2017 podle údajů CzechTourism navštívilo Českou republiku přes

576 tis. Poláků. Značný nárůst zahraničních návštěvníků zaznamenalo Česko především z Asie, tedy přesněji z Číny a Jižní Koreje.

V Polsku je kromě Německa významným partnerem také Spojené království, které je také zdrojovou zemí pro Maďarsko.

Podle Eurostatu je společným trendem V4 je růst návštěvníků z Ruska, Asie a USA.

Tabulka 49 – Účast populace na národním cestovním ruchu vyjádřená v %

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	75	74	84	81	81	82
SK	54	56 b	53	60	66	71
HU	52	52	53	53	55	57
PL	48	52	53	54	57	59

Zdroj: Eurostat 2018

Tabulka zahrnuje účast populace na domácím výjezdovém cestovním ruchu. Česká republika ukazuje v roce 2013 pokles, který odráží ekonomickou situaci, jež se nacházela v recesi. Cestovní ruch je nadstandardní služba, kterou si mohou dovést země a jejich obyvatelé, kterým se ekonomicky daří. Slovensko v roce 2013 je označeno „b“, jedná se tedy o přerušovanou časovou řadu, proto můžeme hovořit o jisté nekompletnosti dat. V roce 2013 se ekonomická úroveň ČR snížila, došlo k růstu cen, celkové příjmy se snížily, tím pádem došlo k poklesu kupní síly domácností.

V roce 2014 došlo v ČR k oživení ekonomiky, disponibilní příjmy vzrostly, výdaje na konečnou spotřebu se zvýšily dle ČSÚ nejrychleji za 6 let. A na základě vyšší kupní síly domácností vidíme rychlejší meziroční růst, tedy o celých 10 %, V roce 2015 se hospodářský růst začíná stabilizovat. A tak dochází k menšímu poklesu účasti na cestovním ruchu s následným postupným růstem. Obdobný vývojový trend lze pozorovat i u Maďarska a Slovenska. Účast populace na cestovním ruchu v Polsku za posledních 6 let roste. Polská ekonomika v roce 2013 také zpomalila, avšak ne tak jak u ostatních zemí V4.

Z dat také vyplývá, že nejvíce cestují Češi, hned po nich Slováci, na třetím místě Poláci a pak Maďaři.

Tabulka 50 – Počet ubytovacích zařízení

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	10 057 b	9 970	9 013	9 163	9 168	9 007
SK	2 907	2 803	2 687	2 908	2 755	2 772
HU	4 071	4 000	4 176	4 356	4 436	4 457
PL	9 483	9 775	9 885	10 024	10 509	10 681

Zdroj: Eurostat 2018

Údaje z roku 2012 pro Českou republiku obsahují přerušovanou časovou řadu, nejsou tedy úplné V České republice a na Slovensku počet ubytovacích zařízení kolísá. Počet ubytovacích zařízení v roce 2013 klesl u České republiky, Slovenska a Maďarska,

odráží to ekonomiku v recesi. V Polsku jako jediném počet ubytovacích zařízení stabilně roste.

Tabulka 51 – Počty příjezdů do ubytovacích zařízení

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	15 098 817	15 407 671	15 587 076	17 195 550	18 388 853	20 000 561
SK	3 730 362	4 003 100	3 689 636	4 274 035	4 944 310	5 287 773
HU	8 808 152 b	9 317 445	10 132 916	10 913 250	11 648 144	12 459 373
PL	22 635 388	23 401 138	25 083 978	26 942 056	30 108 308	31 989 344

Zdroj: Eurostat 2018

Zahrnutý jsou příjezdy rezidentů a nerezidentů dané země do ubytovacích zařízení v dané zemi. Nejsou zde zahrnuti jednodenní návštěvníci. Data sesbíraná za rok 2013 pro Maďarsko jsou opět nekonzistentní díky přerušované časové řadě. Na základě zjištěných údajů se počty ubytovaných každoročně zvyšují. Výjimku tvoří Slovensko, které v roce 2013 zaznamenalo větší růst a následující rok pokles. Při ohlédnutí za zjištěnými daty, vidíme, že v roce 2013 navštívilo Slovensko větší počet zahraničních návštěvníků, a především se zvýšil domácí cestovní ruch. Zvýšení domácího cestovního ruchu může být vysvětleno nepříznivou ekonomickou situací, kdy Slováci necestovali tolik do zahraničí, ale v rámci domoviny.

Při porovnání s předešlou tabulkou (č. 50) vidíme, že počet ubytovacích zařízení jednotlivých zemí nekoreluje s počty návštěvníků. Počty ubytovacích zařízení kolísají, kdežto počty příjezdů rostou.

Závislost je možné pozorovat pouze mezi objemem. Co do počtu ubytovaných a počtu ubytovacích zařízení si prvenství získává Polsko, následuje Česká republika, poté Maďarsko a nakonec Slovensko.

3.4 Výdaje

V poslední podkapitole se zaměříme na spotřební výdaje spojené s cestovním ruchem. Jako první si ukážeme saldo platební bilance cestovního ruchu dle metodiky OECD zveřejněné v publikaci Trendy a politika cestovního ruchu. Poté se podíváme na spotřební výdaje daných zemí vynaložené na cestovní ruch.

Tabulka 52 – Saldo z mezinárodního CR v mil. €

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	2 815	2 331	1 838	1 757	1 878	1 918
SK	x	62	-21	196	352	369
HU	2 876	3 125	3 598	4 034	4 279	4 815
PL	2 148	2 483	2 540	2 546	3 104	4 003

Zdroj: OECD 2018

Tabulka znázorňuje saldo mezinárodního cestovního ruchu podle metodiky OECD. Výdaje z mezinárodního cestovního ruchu jsou odečteny od příjmů z mezinárodního cestovního ruchu. Výdaje vynaložené na domácí cestovní ruch nejsou zahrnuty, jelikož data nebyla dostupná pro všechny čtyři analyzované země.

Česká republika zaznamenala pokles v roce 2013, což opět odráží ekonomickou situaci, koreluje s poklesem příjmů z příjezdového cestovního ruchu a saldo platební bilance cestovního ruchu zveřejněné MMR taktéž kleslo. V roce 2014 se zvýšila účast populace na cestovním ruchu a saldo uvedené výše se opět snížilo, což lze vysvětlit tím, že Češi cestovali více do zahraničí a výdajů vynaložených na výjezdový cestovní ruch bylo více než v předešlých letech. V roce 2015 lze sledovat mírný pokles a následně postupný růst.

Pro Slovenko za rok 2012 data nebyla dostupná. V roce 2014 vidíme propad oproti roku 2013. V roce 2013 byl počet příjezdů do ubytovacích zařízení značně vyšší než v roce 2014. Od roku 2015 saldo platební bilance cestovního ruchu roste, stejně jako účast populace na cestovním ruchu a počet příjezdů.

Maďarsko a Polsko má společný trend, a to růst salda platební bilance cestovního ruchu, stejný trend vidíme u počtu příjezdů do ubytovacích zařízení (tabulka č. 51).

Tabulka 53 – Spotřební výdaje národního cestovního ruchu v mil. €

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017
CZ	4 021	3 971	3 606	3 915	4 393	5 003
SK	2 419	1 774 b	1 817	2 263	2 315	2 736
HU	2 076	2 029	2 398	2 554	2 749	3 000
PL	15 489	13 802	9 120 b	10 063	10 939	12 512

Zdroj: Eurostat 2018

Následující údaje zahrnují spotřební výdaje vynaložené na cestovní ruch jednotlivými zeměmi. Aby údaje byly přehledné a jednoduše vstřebatelné, je nutno vzít v potaz populaci jednotlivých zemí a účast populace daných zemí na cestovním ruchu, kde

výsledná hodnota vyjadřuje výdaje vynaložené na cestovních ruch na 1 obyvatele dané země. Pak můžeme porovnat, které země vynakládají více za cestovní ruch. Nejvíce utrací za cestovní ruch Slovensko, poté Češi, Poláci a nejméně Maďaři.

4 Diskuze

Světové ekonomické fórum, zkráceně **WEF** (World Economic Forum), sleduje konkurenceschopnost cestovního ruchu mezi 136 ekonomikami za pomoci indexu konkurenceschopnosti cestovního ruchu, zkráceně **TTCI** (Travel & Tourism Competitiveness Index). Multifaktorového sledování **TTCI** je set faktorů a strategií, jež umožňují udržitelný rozvoj cestovního ruchu, který pak přispívá k rozvoji a konkurenceschopnosti země. WEF vydává report každé 2 roky.

Konstrukce **TTCI** skládá se ze 4 sub-indexů, které stojí na 14 pilířích.

- Subindex A: Obchodní prostředí
- Subindex B: Regulační prostředí
- Subindex C: Infrastruktura
- Subindex D: Přírodní a kulturní zdroje

Subindex A: obchodní prostředí, bezpečnost, zdraví a hygiena, lidské zdroje (kvalita vzdělání a úroveň), komunikační a informační technologie

Subindex B: upřednostňování turismu (účast země na veletrzích, výstavách a marketing země), cenová konkurenceschopnost (daňová zátěž na turismus, ceny pohonných hmot), environmentální udržitelnost, mezinárodní otevřenost

Subindex C: letecká, pozemní infrastruktura, infrastruktura služeb

Subindex D: přírodní, kulturní zdroje (UNESCO), obchodní cesty

Průzkum ukazuje, že na každých nových 30 turistů destinace bude vytvořeno jedno pracovní místo.

Tabulka 54 – Konkurenceschopnost cestovního ruchu zemí V4

země	hodnocení	změna
CZ	39.	-2
SK	59.	2
HU	49.	-8
PL	46.	-1

Zdroj: WEF

Česká republika zaujímá 39. místo ze 136 ekonomik, V předchozím hodnocení bylo bráno v potaz 141 zemí a Česká republika byla o 2 příčky výše, tedy na 37. místě.

Nejlépe byl hodnocen subindex A s pilířem zdraví a hygiena je na 7. místě ze všech 136 ekonomik. Nejhorší hodnocen byl subindex D s pilířem přírodní zdroje (98. místo).

Slovensko zaujímá 59. místo a polepšilo si tak o 2 příčky od minulého hodnocení. Nejlépe byl hodnocen subindex A s pilířem zdraví a hygiena (15. místo) Nejhorší hodnocen byl průměrně subindex D. Přičemž nejhorší hodnoceným pilířem je letecká infrastruktura v subindexu C (124.místo).

Maďarsko zaujímá 49 místo a pohoršilo si o 8 příček. Nejlépe hodnocen subindex A. Nejhorší hodnocen subindex D. Nejlépe hodnocený pilíř je environmentální udržitelnost (23.místo). Nejhorší hodnocený pilíř je obchodní prostředí (98.místě).

Polsko zaujímá 46. místo a od přechozího hodnocení si polepšilo o 1 příčku. Ze všech pilířů subindexů byl nejlépe hodnocen A. a nejhorší subindex D. Nejlépe hodnocený pilíř je cenová konkurenceschopnost (23. místo). Nejhorší hodnoceným pilířem je upřednostňování turismu (98. místo) [48].

Lze pozorovat stejný trend u zemí V4, průměrně nejlépe hodnocen je subindex A. A u všech zaostává subindex D, na kterém by se mělo zapracovat, stejně jako na nejhorší hodnocených pilířích jednotlivých subindexů.

Závěr

Práce se zabývala zeměmi Visegrádské skupiny a jejich cestovním ruchem. Nejprve práce čtenáře seznámila s problematikou postavení cestovního ruchu, představila pozitivní a negativní dopady cestovního ruchu, a to ekonomické, environmentální a sociokulturní. Dozvěděli jsme se, že na cestovní ruch nahlížet jako na samostatné hospodářství, avšak prolíná značné množství oborů. A to vede k tomu, že jeho účinky jsou trojího typu: přímé, nepřímé a indukované, a právě z tohoto důvodu je zachycení jeho účinků poměrně složité.

Pro měření ekonomických účinků cestovního ruchu byli vytvořeny metodiky, o kterých práce taktéž pojednává. Protože hlavním cílem práce je komparace ekonomických účinků cestovního ruchu v zemích V4, metodiky měření ekonomických účinků použité pro komparování byly zvoleny pro každou zemi a ukazatel jednotně. Byla využita metodika neoficiálního satelitního účtu vytvořená WTTC, metodika platební bilance vytvořená OECD a metodiky Eurostatu.

Zvolenými ukazateli byl hrubý domácí produkt, zaměstnanost, návštěvnost, příjmy a výdaje cestovního ruchu.

Pro hrubý domácí produkt byla zvolena metodika neoficiálního satelitního účtu v relativním vyjádření podílu. Relativní vyjádření zohledňuje velikost populace. Tato metodika umožňuje porovnat mezi sebou podíl zemí na světový hrubý domácí produkt. Lze pozorovat, že i když Polsko vydělalo na cestovním ruchu více než ostatní země V4, při zohlednění populace je jeho podíl na tvorbě světového HDP nejmenší.

Měnící se podíl cestovního ruchu na tvorbě světového HDP neznamena, že se cestovnímu ruchu v zemích V4 nedaří, ale že se změnilo postavení zemí na světové úrovni a jiným zemím se dařilo lépe. Tento ukazatel také úzce souvisí s konkurenceschopností, podíl cestovního ruchu na tvorbě světového HDP za rok 2017 stoupl pouze u Polska, a zároveň Polsko jako jediné si polepšilo v žebříčku konkurenceschopnosti. Ostatní tři země zaznamenali propad jak na tvorbě podílu, tak v žebříčku konkurenceschopnosti.

Pro hodnocení zaměstnanosti byla opět zvolena metodika WTTC, která hodnotí vliv cestovního ruchu na světovou zaměstnanost. Stejně jako u HDP podíl je vyjádřen relativně, takže velikost populace je zohledněna v uvedených hodnotách. Klesající

hodnoty znamenají, že se změnilo postavení zemí V4 v porovnání s dalšími zeměmi v souvislosti s vlivem cestovního ruchu na světovou zaměstnanost (metodika porovnává 135 zemí mezi sebou). Nikoliv že klesl počet zaměstnaných v cestovním ruchu ve sledovaných zemích, protože ten od roku 2013 každým rokem stoupá. Mezi podílem na světovém HDP a zaměstnanosti je patrná závislost a vidíme, že opět tyto hodnoty souvisí s konkurenceschopností zemí.

Pro počet zaměstnaných v CR v daných zemích byla zvolena metodika Eurostatu, která využívá klasifikace NACE. Názorně ukazuje problematiku postavení cestovního ruchu. Fakt, že prolíná mnoho odvětví způsobuje složitou metodiku, kdy jsou k sobě přičítáni zaměstnanci z jednotlivých sekcí a oddílů klasifikace NACE. Hodnoty uvedené v práci touto metodikou nejsou úplné, protože pro některé oddíly NACE nebyly údaje dostupné. Tím pádem nekorelují s hodnotami neoficiálního TSA.

Společným trendem pro země V4 je stoupající počet zaměstnaných v cestovním ruchu, stoupající počet návštěvníků a od roku 2014 stále se zvyšující spotřební výdaje vynaložené na cestovní ruch daných zemí. Saldo z mezinárodního cestovního ruchu postupně roste u Polska a Maďarska. Saldo z mezinárodního cestovního ruchu v České republice a na Slovensku roste a klesá ve stejných letech, stejně jako účast populace na cestovním ruchu a spotřební výdaje. Lze konstatovat, že účast populace cestovního ruchu a spotřební výdaje na něj vynaložené závisí na ekonomické situaci země.

Seznam použité literatury

BERÁNEK, Jaromír a kol. Ekonomika cestovního ruchu. 2013, Praha: Mag Consulting. ISBN 978-80-86724-46-1.

KLÍMA, Jan. Makroekonomie. 2006, Brno: Alfa Publishing. ISBN 80-86851-27-3.

PALÁTKOVÁ, Monika. Mezinárodní turismus. 2014, Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4862-7.

PALÁTKOVÁ, Monika a ZICHOVÁ, Jitka. Ekonomika turismu. 2014, Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3643-3.

PETRŮ, Zdenka. Základy ekonomiky cestovního ruchu. 2007, Praha: IDEA SERVIS. ISBN 978-80-85970-55-5.

[1] ČSÚ CZ-NACE [online]. 2018. [cit. 2018-12-15]. Dostupné z:
https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_ekonomickych_cinnosti_cz_nace

[2] WTTC [online]. 2018. [cit. 2018-12-15]. Dostupné z:
<https://www.wttc.org/economic-impact/country-analysis/methodology/>

[3] WTTC Economic impacts 2018 [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z:
<https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/regions-2018/world2018.pdf>

[4] Eurostat, tourism employment [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z:
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_industries_-_employment#Earnings_and_labour_costs_in_the_tourism_industries

[5] Postavení cestovní ruchu ČSÚ [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z:
https://www.czso.cz/documents/10180/20541253/1804110610_14.pdf/ef1eab64-39e7-4dd1-81c9-296c186b9df5?version=1.0

[6] ČNB, inflace [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z:
<https://www.cnb.cz/cs/statistika/inflace/>

[7] Tourism Economic Impacts [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z:
<http://www.seagrant.umn.edu/tourism/pdfs/ImpactsTourism.pdf>

- [8] OECD shadow economy [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/crime/shining-light-on-the-shadow-economy-opportunities-and-threats.pdf>
- [9] IKSON, Clare a Lynn MINNAERT. *Tourism Management 2nd edition* [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. ISBN 978-1-5264-2389-4. Dostupné z: https://uk.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/91334_Inkson___Chapter__8.pdf
- [10] Tourism negative effects on the environment [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.worldatlas.com/articles/what-are-the-negative-effects-of-tourism-on-the-environment.html>
- [11] Environmental impacts of tourism [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <http://om.ciheam.org/om/pdf/a57/04001977.pdf>
- [12] Eurostat, statistika cestovního ruchu [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_statistics/cs#Metodika_.2F_Metadata
- [13] MMR, statistika cestovního ruchu [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/d99c234e-7624-4a22-9638-7688dd1040e8/Statistika-v-cestovnim-ruchu.pdf>
- [14] ČNB, platební bilance [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_balance_stat/
- [15] ČSÚ, platební bilance [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zo>
- [16] ČSÚ, Metodika satelitního účtu ČR [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/23173189/metod_tsa.pdf/0210f0d0-778a-4229-84ac-442a415e3149?version=1.0
- [17] ČSÚ, Tabulky dodávek a užití [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkaout.dod_uziti?mylang=CZ

- [18] ČSÚ Modul zaměstnanosti ČR [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/61266323/metod_mz022819.pdf/6dad3ded-6445-46c8-8f32-c42821930dba?version=1.1
- [19] ČSÚ HDP [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp-
- [20] ČSÚ, ukazatele návštěvnosti cestovního ruchu [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metodika_casove_rady_cestovni_ruch
- [21] Eurostat, Share in EU GDP [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20180511-1?inheritRedirect=true>
- [22] European Economic Forecast 2018 [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ecfin_forecast_spring_030518_statistical_annex_en.pdf
- [23] OECD unemployemnt [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>
- [24] Eurostat, Inflation rate [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00118&plugin=1>
- [25] ČSÚ export [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/do-eu-vyvazime-stale-vice-zbozi>
- [26] Vývoz a dovoz ČR [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.sst.cz/images/Vvoz-a-dovoz-OS-a-TS-za-rok-2017.pdf>
- [27] European Quartet facts and figures [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <http://www.discover-ce.eu/EuropeanQuartet/media/EuropeanQuartet/Brochure/DCE-Facts-Figures-2016.pdf>
- [28] CzechTourism top atraktivita [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: https://www.czechtourism.cz/getattachment/Pro-media/Tiskove-zpravy/Navstevnost-turistickych-cilu-v-CR-lakaji-historic/Czech_Tourism_nej_turisticke_cile.pdf.aspx?ext=.pdf

- [29] MMR, Návštěvnost ČR [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Cestovni-ruch/Informace-Udalosti/Vyvoj-cestovniho-ruchu-v-1-3-ctvrtletí-2018>
- [30] TSA ČR ČSÚ [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/satelitni_ucet_cestovniho_ruchu
- [31] Kde Češi trávili nejvíce dovolenou [online]. 2018. [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xk/kde-cesi-travili-v-roce-2017-dovolenou>
- [32] Statistický úřad Slovenské republiky [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://statdat.statistics.sk>
- [33] Slovensko, zahraniční obchod [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/slovensko-zahranicni-obchod-a-investice-17584.html>
- [34] Geoparks Slovakia [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/earth-sciences/unesco-global-geoparks/list-of-unesco-global-geoparks/>
- [35] Ministerstvo dopravy a výstavby, cestovní ruch [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: Slovensko <https://www.mindop.sk/ministerstvo-1/cestovny-ruch-7/informacie/cestovny-ruch>
- [36] Eurostat, Tourism in the EU [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/news/themes-in-the-spotlight/tourism-2016>
- [37] Hungarian economic forecast [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.gki.hu/language/en/history/>
- [38] Maďarsko makroekonomické ukazatele [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/madarsko-zakladni-charakteristika-teritoria-18565.html#sec3>
- [39] European best destinations 2019 [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.europeanbestdestinations.com/european-best-destinations-2019/>
- [40] Hungarian tourism agency [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://abouthungary.hu/hungarian-tourism-agency/>

- [41] OECD tourism trends and policies 2018 [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://read.oecd-ilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/oecd-tourism-trends-and-policies-2018_tour-2018-en#page150
- [42] Tourism in Hungary [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://mtu.gov.hu/documents/prod/Report_on_the_record_year_2016.pdf
- [43] Hungarian Tourism Satellite Accounts [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://www.ksh.hu/docs/eng/xstadat/xstadat_annual/i_oge001.html
- [44] Polsko HDP [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/app/content/files/mzv-mapa-globalnich-oborovych-prilezitosti/polsko.pdf>
- [45] Polsko a zahraniční obchod [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/polsko-zahranicni-obchod-a-investice-19062.html>
- [46] Investments in Poland [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: https://www.paih.gov.pl/poland_in_figures/foreign_direct_investment
- [47] Ministry of Sport and Tourism Poland [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://msit.gov.pl/pl/turystyka/badania-ryнку-turystycz/7939,PODSTAWOWE-DANE-STATYSTYCZNE-Z-TURYSTYKI-ZA-I-POLROCE-2018.html>
- [48] World economic forum TTCI [online]. 2019. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TTCR_2017_web_0401.pdf